Cohrs' Atlas över Sverige

COHRS' ATLAS ÖVER SVERIGE

COHRS'
ATLAS ÖVER SVERIGE

FULLSTÄNDIG RESKARTA
I FICKFORMAT.

UTARBETAD OCH GRAVERAD AV

EDVARD COHRS.

MED GEOGRAFISKA OCH STATISTISKA UPPGIFTER
SAMT FULLSTÄNDIGT NAMNREGISTER

[illegible]

[illegible] UPPLAGAN

[illegible]

GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT
OCH [illegible]

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

COHRS'
ATLAS ÖVER SVERIGE

FULLSTÄNDIG RESKARTA
I FICKFORMAT

UTARBETAD OCH GRAVERAD AV

EDVARD COHRS

MED GEOGRAFISKA OCH STATISTISKA UPPGIFTER
JÄMTE FULLSTÄNDIGT NAMNREGISTER

11 wydanie

ELFTE UPPLAGAN

REVIDERAD AV
GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT
OCH NILS RÖNNHOLM

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

Innehåll.

Texten:

Ytbeskaffenhet. Klimat. Folkmängd. Samfärdsel. Religion. Undervisningsväsende. Statsförfattning. Krigsmakten. Näringar. Handel. Handelsflotta och sjöfart.

Namnregister.

Kartorna:

Kartorna tryckta å Generalstabens litografiska anstalt.

Texten tryckt hos Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner. Stockholm 1920.

200411

SVERIGE.

Läge.

Den Skandinaviska halvön, som omgives av Norra Ishavet, Atlanten, Nordsjön, Skagerack, Kattegatt, Öresund, Östersjön och Bottniska viken och endast i nordost är förenad med det övriga Europa, är delad i tvenne huvuddelar, Sverige och Norge, vilka utgöra var sitt konungarike. Sverige upptager halvöns östra och södra delar med ett ytinnehåll av 448,278 kvkm., varav 37,785 kvkm. vatten.

Kustbildning.

Sveriges kuststräcka har, om man bortser från vikar och bukter, en längd av omkring 2,100 km. Denna kust med undantag av sträckan Sölvesborg—Varberg är mestadels omgiven av skärgård, framför allt då utanför Uppland och Södermanland.

Ytbildning.

Sverige är, fast lägre än Norge, ett jämförelsevis högt land. Av landets areal ligga sålunda 22.05 % mer än 400 m. över havet, 13.76 % 300—400 m., 14.64 % 200—300 m., 19.10 % 100—200 m. och 30.45 % 0—100 m. över havet.

Beträffande ytbildningen plägar man indela Sverige i följande huvudområden: Nordsvenska höglandet, Mellansvenska låglandet, Småländska höglandet och Skånska slättlandet.

Nordsvenska höglandet med dess sluttningar åt öster och söder fyller hela Norrland samt Dalarne, västra Västmanland, Värmland och nordligaste delen av Dalsland. Från väster till öster urskiljer man inom detta vidsträckta högland tre till höjd- och naturförhållanden olika bälten, nämligen: längst i väster fjällbygden med en bredd av 80—100 km., därefter morän- och myrmarkernas bälte med en bredd av 100—150 km. samt slutligen havsavlagringarnas bälte från Bottniska viken 50—150 km. in i landet. Över höglandet höja sig ett flertal bergstoppar, nämligen i fjällbygden Kebnekaise 2,123 m., Sarjektjåkko 2,090 m., Kaskasatjåkko 2,076 m., Sulitälma 1,877 m., Helagsfjället 1,800 m. med Sveriges sydligaste jökel, Sylfjället 1,762 m., Åreskutan 1,420 m., Städjan 1,130 m. samt inom morän- och myrmarkernas bälte Faxe fjäll 890 m. och Dalkarlsberget 442 m.

Mellansvenska låglandet utbreder sig söder om nyssnämnda högland från Östersjön till Skagerack, innefattande Mälardalen omkring Mälaren och Hjälmaren med Upplandsslätten samt Öst- och Västgötaslätterna. Detta lågland avbrytes av skogs-

åsarna Kolmården, Tylö skog och Tiveden samt bergskullarna Kinnekulle, Halleberg, Hunneberg, Billingen, Mösseberg, Ålleberg och Omberg.

Småländska höglandet uppfyller med sin huvudmassa landskapet Småland, förgrenande sig in i kringliggande landskap. Till sin natur överensstämmer det med Nordsvenska höglandets mellersta bälte, men är genomgående lägre än detta. På Småländska höglandet höja sig Tomtabacken 377 m., Galtåsen 362 m. och Taberg 342 m.

Skånska slättlandet ligger söder om sistnämnda höglands förgreningar. Det delas i flera skilda partier genom Söderåsen, Linderödsåsen och Romeleåsen, alla löpande från NV till SO.

Sveriges jordgrund består till större delen av urberg (mest granit och gnejs) samt de söndermalda och vittrade delarna därav. Andra bildningar förekomma dock, såsom kalksten på Öland och Gottland samt i vissa delar av Skåne, Västergötland, Östergötland, Närke och Jämtland, ävensom krita och stenkol i Skåne.

Sveriges största *insjöar* äro:

Vänern 5,568 kvkm.	Mälaren 1,140 kvkm.
Vättern 1,899 »	Hjälmaren 493 »

Klimat.

Sverige är beläget mellan 55°20′18″ och 69°3′21″ n. lat. I följd av denna landets långa utsträckning i norr och söder samt den betydande växlingen i höjden över havet är klimatet mycket växlande. Skånes klimat är jämförligt med mellersta Europas, och även de nordligaste landskapens är i förhållande till andra länders under samma breddgrad jämförelsevis ganska milt, tack vare närheten till Atlanten och de förhärskande sydvästliga vindarna.

Medeltemperaturen och medelnederbörden i Sverige.

Orter	Höjd över havet, meter	Medeltemperaturen, gr. C., åren 1859—1912			Medelnederbörden, mm. åren 1860—1910		
		Januari	Juli	Året	Januari	Juli	Året
Karesuando . . .	333	— 14.6	+ 12.0	— 2.8	12.2	73.6	307.3
Haparanda . . .	9	— 11.0	+ 14.9	+ 0.5	39.4	55.4	507.2
Östersund	330	— 8.3	+ 13.6	+ 2.0	23.9	59.9	490.5
Gävle	10	— 4.2	+ 15.9	+ 4.6	25.2	60.2	487.4
Falun	116	— 6.0	+ 16.2	+ 4.2	30.0	71.0	529.5
Stockholm . . .	44	— 2.8	+ 16.6	+ 5.7	34.5	66.8	552.4
Vänersborg . . .	54	— 2.1	+ 16.5	+ 6.1	53.0	74.0	722.4
Jönköping	95	— 1.8	+ 16.1	+ 6.1	27.2	67.1	492.5
Halmstad	10	— 0.8	+ 16.9	+ 7.3	49.4	87.8	718.4
Visby	16	— 0.3	+ 16.1	+ 6.7	38.1	50.1	491.2
Karlshamn . . .	13	— 0.6	+ 16.7	+ 7.2	36.3	55.1	513.2
Lund	38	— 0.8	+ 16.4	+ 7.2	41.3	70.6	600.6

Folkmängd.

Sveriges folkmängd uppgick vid årsskiftet 1918/1919 till c:a 5,814,000 personer, varav 2,849,000 män och 2,965,000 kvinnor. Vid samma tidpunkt voro 4,137,000 personer bosatta på landsbygden och 1,677,000 i städerna.

Sverige indelas i administrativt hänseende i 1 överståthållarskap (Stockholm) och 24 län.

Sveriges län.

Län	Hela ytvidden, km²	Folkmängd under åren 1751	1805	1865	1880	1918	Inb. per km² land år 1918
I. Götaland.							
Malmöhus	4,847	105,000	150,000	305,000	350,000	479,000	101
Kristianstads . . .	6,456	90,000	120,000	222,000	230,000	239,000	38
Blekinge	3,015	47,000	67,000	126,000	138,000	148,000	51
Kronobergs	9,910	67,000	89,000	163,000	168,000	158,000	18
Jönköpings	11,522	106,000	117,000	184,000	196,000	224,000	21
Kalmar	11,540	96,000	138,000	233,000	247,000	229,000	21
Gottlands	3,160	25,000	33,000	53,000	55,000	56,000	18
Östergötlands . . .	11,049	129,000	162,000	253,000	267,000	302,000	30
Skaraborgs	8,480	98,000	139,000	237,000	258,000	243,000	30
Älvsborgs	12,730	116,000	155,000	279,000	288,000	298,000	25
Göteborgs o. Bohus .	5,047	77,000	118,000	232,000	261,000	417,000	85
Hallands	4,921	58,000	73,000	126,000	135,000	148,000	31
Hela Götaland	92,677	1,014,000	1,361,000	2,413,000	2,593,000	2,941,000	33
II. Svealand.							
Södermanlands . . .	6,811	80,000	99,000	134,000	147,000	189,000	30
Örebro	9,135	73,000	101,000	163,000	183,000	216,000	26
Stockholms stad . .	138	61,000	73,000	133,000	169,000	408,000	—
Stockholms län . .	7,739	91,000	99,000	128,000	147,000	232,000	31
Uppsala	5,313	64,000	84,000	97,000	111,000	135,000	26
Västmanlands . . .	6,756	72,000	85,000	109,000	128,000	167,000	26
Värmlands	19,323	101,000	141,000	259,000	269,000	264,000	15
Kopparbergs	30,015	97,000	124,000	175,000	190,000	250,000	9
Hela Svealand	85,230	639,000	806,000	1,198,000	1,344,000	1,861,000	23
III. Norrland.							
Gävleborgs	19,728	56,000	85,000	144,000	179,000	264,000	15
Västernorrlands . .	25,533	37,000	60,000	127,000	169,000	262,000	11
Jämtlands	51,556	19,000	32,000	68,000	83,000	130,000	3
Västerbottens . . .	58,934	18,000	33,000	89,000	107,000	177,000	3
Norrbottens	105,520	19,000	35,000	75,000	91,000	179,000	2
Hela Norrland	261,271	149,000	245,000	503,000	629,000	1,012,000	4
De fyra stora sjöarna	9,099	—	—	—	—	—	—
Sverige	**448,277**	**1,802,000**	**2,412,000**	**4,114,000**	**4,566,000**	**5,814,000**	**14**

Folkmängden i större municipalsamhällen utgjorde 1/1 1919:

Arlöv	3,500	Karlskoga	2,400	Nyhem	2,800
Bjuv	2,500	Kiruna	7,200	Oskarsström	2,400
Boxholm	2,400	Krokslätt	5,700	Oxelösund	2,900
Bromsten	2,000	Lomma	2,700	Råsunda	3,700
Flen	2,100	Lunden	5,700	Skönsmon	2,800
Forshaga	3,000	Malmberget	5,000	Skönsberg	2,600
Gårda	6,900	Mölndal	6,200	Åby-Klippan	2,500
Hagalund	4,600	Nya Huvudsta	3,300	Åtvidaberg	3,100
Höganäs	6,200				

Folkmängden i Sveriges köpingar 1/1 1919:

Bollnäs	1,120	Ljungby	1,415	Skurup	1,350
Borlänge	1,770	Ljusdal	1,845	Smedjebacken	2,470
Båstad	645	Malmköping	810	Stocksund	1,620
Figeholm	300	Markaryd	930	Sundbyberg	6,475
Gamleby	380	Mellerud	850	Svedala	1,650
Grästorp	680	Morastrand	1,365	Säffle	2,690
Hallsberg	1,790	Mönsterås	1,360	Töreboda	860
Hörby	1,550	Mörbylånga	480	Valdemarsvik	1,765
Kopparberg	1,540	Nybro	2,510	Vara	1,040
Kristianopel	100	Nynäshamn	3,390	Värnamo	3,560
Krylbo	1,750	Pataholm	80	Åhus	1,260
Kungsör	1,800	Påskallavik	300	Älmhult	1,285
Lidingö	8,330	Saltsjöbaden	2,860		

Folkmängden i Sveriges städer 1/1 1919:

Alingsås	6,000	Huskvarna	7,800	Mariefred	1,400
Arboga	5,100	Hälsingborg	45,300	Mariestad	5,200
Arvika	5,400	Härnösand	10,000	Marstrand	1,800
Askersund	2,000	Hässleholm	3,300	Mjölby[1]	5,700
Avesta	5,600	Jönköping	28,700	Motala	5,500
Boden	6,400	Kalmar	16,600	Nora	2,400
Borgholm	1,220	Karlshamn	7,500	Norrköping	56,900
Borås	23,800	Karlskrona	27,600	Norrtälje	4,900
Djursholm	4,600	Karlstad	18,800	Nyköping	11,200
Eksjö	5,800	Katrineholm	7,800	Nässjö	8,100
Enköping	5,800	Kristianstad	12,500	Oskarshamn	9,000
Eskilstuna	30,400	Kristinehamn	10,700	Piteå	2,800
Eslöv	6,000	Kungsbacka	1,290	Ronneby	3,400
Falkenberg	4,800	Kungälv	1,900	Sala	7,700
Falköping	6,000	Köping	6,700	Sigtuna	625
Falun	12,200	Laholm	2,100	Simrishamn	2,400
Filipstad	4,700	Landskrona	18,700	Skanör m. Falsterbo	1,180
Gränna	1,130	Lidköping	8,200	Skara	6,100
Gävle	36,200	Lindesberg	3,000	Skellefteå	2,800
Göteborg	197,400	Linköping	26,100	Skänninge	1,600
Halmstad	18,800	Ludvika	3,700	Skövde	9,700
Haparanda	1,700	Luleå	10,300	Sollefteå	2,500
Hedemora	3,100	Lund	22,900	Stockholm	408,500
Hjo	2,500	Lysekil	4,200	Strängnäs	4,000
Hudiksvall	7,300	Malmö	110,500	Strömstad	2,900

[1] Stad d. 1/1 20.

Sundsvall	16,700	Uddevalla . . .	13,600	Västervik	11,800
Säter	1,550	Ulricehamn . . .	3,100	Västerås	28,600
Söderhamn . . .	11,100	Umeå	7,000	Växjö	8,900
Söderköping . . .	2,600	Uppsala	27,700	Ystad	11,300
Södertälje . . .	14,300	Vadstena	2,800	Åmål	5,300
Sölvesborg . . .	3,600	Varberg	7,700	Ängelholm . . .	4,900
Tidaholm	4,700	Vaxholm	3,300	Örebro	34,900
Torshälla	1,900	Vetlanda[1] . . .	2,900	Öregrund	1,180
Trollhättan . . .	14,900	Vimmerby . . .	2,900	Örnsköldsvik . .	4,200
Trosa	900	Visby	9,800	Östersund . . .	13,000
Trälleborg . . .	10,800	Vänersborg . . .	8,600	Östhammar . . .	910

Folkmängden i Sveriges större städer under åren 1800, 1865 och 1918.

Städer	1800	1865	1918	Städer	1800	1865	1918
Stockholm .	75,500	133,400	408,500	Landskrona .	3,800	6,900	18,700
Göteborg . .	12,800	45,500	197,400	Sundsvall . .	1,500	5,300	16,700
Malmö . . .	4,000	21,900	110,500	Kalmar . .	3,300	9,100	16,600
Norrköping .	9,100	22,700	56,900	Trollhättan .	—	—	14,900
Hälsingborg .	1,700	6,800	45,300	Södertälje .	960	2,000	14,300
Gävle . . .	5,400	12,500	36,200	Uddevalla .	4,100	5,000	13,600
Örebro . . .	3,300	9,000	34,900	Östersund . .	150	1,800	13,000
Eskilstuna .	1,300	5,300	30,400	Kristianstad .	2,400	6,400	12,500
Jönköping .	2,700	9,800	28,700	Falun . . .	4,800	5,600	12,200
Västerås . .	2,800	4,900	28,600	Västervik . .	3,000	5,000	11,800
Uppsala . .	5,100	10,200	27,700	Ystad . . .	2,500	6,000	11,300
Karlskrona .	10,200	16,400	27,600	Nyköping . .	2,300	5,100	11,200
Linköping .	2,700	6,900	26,100	Söderhamn .	1,400	3,600	11,100
Borås . . .	1,800	3,100	23,800	Trälleborg .	—	—	10,800
Lund . . .	3,100	9,800	22,900	Kristinehamn	1,400	3,100	10,700
Karlstad . .	2,200	4,800	18,800	Luleå . . .	900	1,800	10,300
Halmstad . .	1,300	4,700	18,800	Härnösand .	1,800	3,300	10,000

Sveriges städer, ordnade länsvis.

(Obs.! Residensstäderna äro kursiverade. Obs.! Landshövdingen i Stockholms län bor i Stockholm.)

Malmöhus län.

Malmö. Landskrona. Hälsingborg. Skanör. Falsterbo. Trälleborg. Ystad. Lund. Eslöv.

Kristianstads län.

Kristianstad. Simrishamn. Hässleholm. Ängelholm.

Blekinge län.

Karlskrona. Ronneby. Karlshamn. Sölvesborg.

Kronobergs län.

Växjö.

Jönköpings län.

Jönköping. Huskvarna. Gränna. Tranås. Nässjö. Eksjö. Vetlanda.

Kalmar län.

Kalmar. Oskarshamn. Västervik. Vimmerby. Borgholm.

Gottlands län.

Visby.

Östergötlands län.

Norrköping. Söderköping. *Linköping.* Skänninge. Mjölby. Vadstena. Motala.

Skaraborgs län.

Mariestad. Lidköping. Skara. Skövde. Hjo. Falköping. Tidaholm.

[1] Stad d. $^1/_1$ 20.

Älvsborgs län.
Vänersborg. Trollhättan. Alingsås. Borås. Ulricehamn. Åmål.

Göteborgs och Bohus län.
Göteborg. Kungälv. Marstrand. Lysekil. Uddevalla. Strömstad.

Hallands län.
Kungsbacka. Varberg. Falkenberg. *Halmstad.* Laholm.

Södermanlands län.
Nyköping. Trosa. Mariefred. Strängnäs. Torshälla. Eskilstuna. Katrineholm.

Örebro län.
Örebro. Askersund. Nora. Lindesberg.

Stockholms överståthållarskap.
Stockholm.

Stockholms län.
Öregrund. Östhammar. Norrtälje. Djursholm. Vaxholm. Sigtuna. Södertälje.

Uppsala län.
Uppsala. Enköping.

Västmanlands län.
Västerås. Köping. Arboga. Sala.

Värmlands län.
Karlstad. Kristinehamn. Filipstad. Arvika.

Kopparbergs län.
Falun. Säter. Hedemora. Avesta. Ludvika.

Gävleborgs län.
Gävle. Söderhamn. Hudiksvall.

Västernorrlands län.
Sundsvall. *Härnösand.* Sollefteå. Örnsköldsvik.

Västerbottens län.
Umeå. Skellefteå.

Norrbottens län.
Piteå. *Luleå.* Boden. Haparanda.

Jämtlands län.
Östersund.

Befolkningsförhållanden. Under åren 1911—1915 utgjorde årliga antalet ingångna äktenskap i runt tal 33,000, antalet levande födda barn 129,700, antalet avlidna 78,865 och de föddas överskott över de döda alltså 50,835 (år 1918 huvudsakligen på grund av influensa endast 13,556; antalet döda var nämnda år 104,183).

Utvandringen har sedan krigsutbrottet varit ganska obetydlig. Medan den år 1913 utgjorde 20,346 personer, var den år 1918 blott 4,835. Sistnämnda år hade t. o. m. att uppvisa ett *inflyttningsöverskott* på 97 personer, den första gången på många decennier, som vårt folkbyte med utlandet resulterat i vinst.

Samfärdsel.

Landsvägarnas sammanlagda längd vid 1916 års slut uppgick till omkring 63,700 km., förutom enskilda vägar.

Sjökommunikationerna spela för samfärdseln inom landet en mycket stor roll. Utefter hela kusten underhålles en livlig förbindelse och likaså å de större insjöarna och de segelbara älvarna samt å de talrika kanalanläggningarna. Bland de sistnämnda märkas: Trollhätte och Göta kanaler, som leda tvärsöver Götaland från Västerhavet till Östersjön; vidare Hjälmare kanal från Hjälmaren till den segelbara Arbogaån; Strömsholms kanal från Smedjebacken vid sjön Barken till Mälaren; Söder-

tälje kanal från Mälaren till Mörköviken av Östersjön; Dalslands kanal från Stora Le till Vänern; Kinda kanal i Östergötland.

Järnvägarna utgöra numera landets förnämsta samfärdsmedel. Järnvägsbyggandet begynte sent i Sverige, men *numera* äger Sverige *i förhållande till folkmängden* mera järnvägar än något annat land i Europa eller 2.6 km. per 1,000 inv. Vid 1918 års slut utgjorde längden av för trafik öppnade banor 15,128 km., varav 5,373 km. statsbanor och 9,755 km. enskilda järnvägar. Därjämte äro avsevärda sträckor under byggnad.

Våra järnvägar befordra årligen c:a 80 mill. resande och c:a 50 mill. ton gods samt lämnade före världskriget för det mesta en rätt stor nettoavkastning. Under krisåren har emellertid ställningen på grund av ökade driftkostnader i hög grad försämrats. År 1918 t. ex. gingo statsbanorna med en förlust på över 60 mill. kr.

Statens järnvägslinjer och viktigare enskilda banor.

Statens järnvägar: Spårvidd 1.435 m.	Trafikerad banlängd, km.
Stockholm—Järna—Nyköping—Norrköping—Malmö	600
Stockholm C.—Göteborg[1]	460
Stockholm C.—Ånge[1]	589
Krylbo—Hallsberg—Mjölby[1]	302
Laxå—Charlottenberg—gränsen[1]	212
Göteborg—Strömstad	181
Mora—Vänern	288
Skövde—Karlsborg	44
Falköping—Nässjö	113
Katrineholm—Norrköping	48
Göteborg—Malmö—Trälleborg[1]	411
Sundsvall—Storlien—gränsen	362
Östersund—Vilhelmina	224
Bräcke—Boden[1]	766
Boden—Karungi—Haparanda	167
Luleå—Gällivare[1]	219
Gällivare—Riksgränsen	230
Orsa—Härjedalen—Sveg	123
Trälleborg—Sassnitz (ångf.)	54
Malmö—Köpenhamn (ångf.)	15
Viktigare enskilda järnvägar:	
a) Spårvidd 1.435 m.	
Bergslagernas	593
Stockholm—Västerås—Bergslagen (m. bibanor)	479
Gävle—Dala	293
Halmstad—Nässjö	280

	Trafikerad banlängd, km.
Uppsala—Gävle—Ockelbo	185
Östra Skånes	181
Borås—Alvesta	173
Nora Bergslags	173
Kalmar—Nässjö	167
Oxelösund—Flen—Västmanland	156
Nässjö—Oskarshamn	148
Skåne—Småland	148
Östra Centralbanan m. m.	141
Västra Centralbanan	131
Helsingborg—Hässleholm—Klippan—Eslöv	122
Dala—Hälsingland	121
Malmö—Simrishamn	121
Norra Södermanlands	119
Karlskrona—Växjö	114
Kristianstad—Hässleholm	114
Härnösand—Sollefteå	102
Sala—Gysinge—Gävle	99
Frövi—Ludvika	98
Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga	92
Varberg—Borås	85
Ystad—Eslöv	76
Göteborg—Borås	72
Malmö—Ystad	63
Landskrona—Hälsingborgs	60
Stockholm—Nynäs	55
Örebro—Köping	46

[1] Med sidolinjer.

b) Spårvidd 1.067 m.	Trafikerad banlängd, km.		Trafikerad banlängd, km.
Blekinge kustbanor	163	Norra Östergötlands	133
Karlshamn—Vislanda—Bolmen	129	Gottlands	105
c) Spårvidd 0.891 m.		Falkenbergs	102
Västergötland—Göteborg . . .	254	Norrköping—Söderköping—Vikbolandet	102
Stockholm—Roslagen	204	Nordmark—Klarälven	102
Norsholm—Västervik—Hultsfred	202	Södra Ölands	96
		Örebro—Pålsboda—Finspång .	89

Telegrafer. Statstelegrafledningarnas sammanlagda längd år 1917 uppgick till 37,805 km. Stationernas antal var 152, järnvägstelegrafstationer oberäknade.

Telefonen har i Sverige relativt taget vunnit en större utbredning än i något annat land. Ledningarnas längd beräknades år 1917 till 640,000 km. och antalet apparater till 347,000.

Postväsendet. Postanstalternas antal uppgick år 1917 till 3,541 och antalet befordrade försändelser till c:a 750 millioner.

Religion.

Statsreligionen är evangelisk-lutersk; andra kristna trossamfund ävensom judarna ha dock fri religionsutövning och medborgerliga rättigheter.

Bland främmande trosbekännare märktes år 1910: judar 6,112 och romersk-katolska 3,070.

Sverige indelas i ecklesiastikt hänseende i följande 12 stift, oberäknat Stockholms stad: Uppsala ärkestift, Linköpings stift, Skara, Strängnäs, Västerås, Växjö, Lunds, Göteborgs, Karlstads, Härnösands, Luleå och Visby stift.

Kontrakt 188, pastorat 1,415, landsförsamlingar 2,357, stadsförsamlingar 147 och andra församlingar 81.

Undervisningsväsende.

Universitet: Fullständiga statsuniversitet i Uppsala och Lund, medicinsk statsfakultet i Stockholm (Karolinska medikokirurgiska institutet), enskilda högskolor i Stockholm (huvudsakligen en juridisk och en matematisk-naturvetenskaplig fakultet) och i Göteborg (humanistisk fakultet).

Högskolor för speciell fackutbildning: Tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska institut i Göteborg, Handelshögskolan, Tandläkareinstitutet, Farmaceutiska institutet, Skogshögskolan och Veterinärhögskolan, alla de sistnämnda i Stockholm.

Högre allmänna läroverk:

a) Med både latin- och realgymnasium (27 st.): Falun, Gävle, Halmstad, Hälsingborg, Härnösand, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Lund, Malmö, Norrköping, Nyköping, Skara, Stockholm (Södermalms läroverk och Nya elementarskolan), Umeå, Uppsala, Visby, Vänersborg, Västerås, Växjö, Örebro och Östersund.

b) Med endast realgymnasium (7 st.): Borås, Göteborgs realläroverk, Stockholm (reallläroverken å Norrmalm och Östermalm), Sundsvall,[1] Västervik och Ystad.[1]

c) Med endast latingymnasium (4 st.): Göteborgs latinläroverk, Hudiksvall,[2] Stockholms (latinläroverket å Norrmalm) och Strängnäs.

d) **Realskolor.** För gossar (21 st.): Arvika, Eksjö,[3] Enköping, Eskilstuna,[3] Göteborgs västra, Göteborgs östra, Karlshamn, Kristinehamn, Landskrona,[3] Lidköping, Malmö, Mariestad, Oskarshamn, Skövde,[2] Jakobs, Katarina och Kungsholmens realskolor i Stockholm, Söderhamn,[2] Södertälje,[3] Uddevalla[3] och Varberg.

e) **Samskolor** (18 st.): Alingsås, Arboga, Askersund, Falköping, Filipstad, Haparanda, Köping, Norrtälje, Piteå, Sala, Skellefteå, Strömstad, Trälleborg, Vadstena, Vimmerby, Åmål, Ängelholm och Örnsköldsvik.

Statens normalskola för flickor (förenad med högre lärarinneseminarium).

Enskilda läroverk med dimissionsrätt:

a) *Goss- och samskolor:* Djursholms samskola, Eslövs högre samskola, Göteborgs högre samskola, Landskrona stads gymnasium, Lunds privata elementarskola, Lundsbergs skola, Saltsjöbadens samskola; i Stockholm: Sofi Almquists samskola, Beskowska skolan, Palmgrenska samskolan, Stockholms samgymnasium och Whitlockska samskolan; Uppsala ensk. läroverk och privatgymnasium samt Fjellstedtska skolan i Uppsala.

b) *Flickskolor:* Sigrid Rudebecks skola och Göteborgs gymnasium för flickor i Göteborg, Ebba Lundbergs läroverk för flickor i Hälsingborg, Lunds fullst. läroverk för flickor, T. Åbergs h. läroverk för flickor i Malmö; Stockholm: Lyceum för flickor, Nya elementarskolan för flickor, Södermalms h. läroanstalt för flickor, Wallinska skolan och Åhlinska skolan; Sundsvalls läroverk för flickor; Uppsala h. elementarläroverk och gymnasium för flickor.

Kommunala mellanskolor (49 st.): Anderslöv, Avesta, Boden, Borgholm, Eslöv, Falkenberg, Hedemora, Hjo, Huskvarna,

[1] Med kommunalt latingymnasium.
[2] » » realgymnasium.
[3] » » real- och latingymnasium.

Hässleholm, Höganäs, Hör, Hörby, Karlskoga, Katrineholm, Klippan, Laholm, Ljungby, Ljusdal, Ludvika, Lysekil, Malmberget, Malmköping, Malmö, Mjölby, Mora, Mönsterås, Nederkalix, Nybro, Nässjö, Orsa, Ronneby, Simrishamn, Skurup, Stora Tuna, Ström, Sundbyberg, Svedala, Säffle, Söderköping, Tidaholm, Torsås, Tranås, Tryde, Ulricehamn, Vara, Vetlanda, Värnamo, Åtvidaberg.

Tekniska läroverk: Tekniska gymnasiet i Örebro, Tekniska gymnasiet och fackskolan i Malmö, Tekniska fackskolan i Västerås; Tekniska elementarskolorna i Norrköping, Borås och Härnösand (under ombildning till tekniska gymnasier och fackskolor); Tekniska skolan i Stockholm; Tekniska skolan i Eskilstuna; Vävskolan i Borås; Bergsskolorna i Filipstad och Falun.

Högre lärarinneseminarier: Statens: Högre lärarinneseminariet i Stockholm. Enskilda: Kjellbergska flickskolans h. lärarinneseminarium i Göteborg samt Detthoffska privatskoleseminariet, Privata h. lärarinneseminariet och Anna Sandströms högre lärarinneseminarium i Stockholm.

Folkskoleseminarier: 9 st. för utbildning av lärare, nämligen Uppsala, Linköping, Strängnäs, Växjö, Lund, Göteborg, Karlstad, Härnösand och Luleå, samt 6 för lärarinnor: Stockholm, Skara, Falun, Landskrona, Kalmar och Umeå; därjämte två enskilda, ett i Stockholm och ett i Göteborg, för utbildning av lärarinnor.

Folkhögskolor (52 st. år 1919): Birkagården (Sthlms stad), Hammarby, Tungelsta och Sigtuna (Sthlms l.), Tierp (Uppsala l.), Åsa (Södermlds l.), Lunnevad (Ög. l.), Nässjö och Värnamo (Jönk. l.), Grimslöv (Kronob. l.), Gamleby, Högalid och Skogsby (Kalmar l.), Hemse (Gottl. l.), Bräkne-Hoby (Blek. l.), Önnestad, Tomelilla och Munka-Ljungby (Kristianstads l.), Vilan, Fridhem, Skurup, Östra Grevie och Eslöv (Malmöhus l.), Katrineberg (Hallands l.), Vendelsberg, Gräbbestad och Tyft (Göteborgs och Bohus l.), Herrljunga och Färgelanda (Älvsborgs l.), Stenstorp och Tumleberg (Skarabgs l.), Arvika och Molkom (Värml. l.), Kävesta, Fellingsbro och Karlskoga (Örebro l.), Tärna (Västmlds l.), Brunnsvik, Fornby, Mora och Malung (Kopparbgs l.), Bollnäs, Forsa och Storvik (Gävlebgs l.), Ålsta, Hola och Hampnäs (Västernorrlds l.), Birka (Jämtl. l.), Degerfors och Gunnarn (Västerb. l.), Sunderby och Matarengi (Norrb. l.).

Lantbruksinstitut: Alnarp och Ultuna.

Lantbruksskolor (14 st.): Ultuna (Uppsala l.), Ulvhäll (Södermlds l.), Bjärka-Säby (Ög. l.), Gårdsby (Kronobgs l.), Alnarp (Malmöhus l.), Bollerup (Kristianstads l.), Klagstorp (Skarabgs l.), Varpnäs (Värmlds l.), Hjälmarsberg (Örebro l.), Tomta (Västmlds l.), Vassbo (Kopparbgs l.), Nordvik (Västernorrlds l.), Brattby (Västerb. l.), Åminne (Norrb. l.).

Lantmannaskolor: 46 st.

Skogsskolor: Ombergs och Klotens skogsskolor (förbereda till skogsinstitutet), samt ytterligare 7 för utbildning av skogvaktare.

Folkundervisningsanstalterna utgjordes år 1919 av 52 högre folkskolor, 6,971 fasta och 65 flyttande folkskolor, 2,147 fasta och 612 flyttande mindre folkskolor samt 6,991 fasta och 299 flyttande småskolor. Lärarnas och lärarinnornas antal uppgick till 24,265 och lärjungarnas till 706,841.

Statsförfattning.

Sverige är ett konstitutionellt konungadöme. Rikets grundlagar äro: 1809 års regeringsform, 1866 års riksdagsordning, 1810 års successionsordning och 1812 års tryckfrihetsförordning.

Krigsmakten.

Krigshären omfattar enligt 1919 års fredsindelning 6 arméfördelningar samt Bodens och Gottlands trupper. Den utgöres dels av fast anställda (2,676 officerare, 1,995 underofficerare, 13,066 meniga, 1,272 spel och 545 civilmilitära personer, inalles 19,554 man), dels värnpliktiga. Det fast anställda manskapet (volontärerna) är huvudsakligen avsett att utbildas till underbefäl.

Armén är indelad på följande truppslag med nedan angivet antal regementen och kårer: 28 infanteriregementen, 8 kavalleriregementen, 6 fältartilleriregementen, 1 fältartillerikår, 1 positionsartilleriregemente, 1 fästningsartilleriregemente, 4 ingenjörkårer och 1 fälttelegrafkår samt 6 trängkårer.

Till de olika arméfördelningarna föras följande regementen och kårer:

1:a arméfördelningen (Hälsingborg): Karlskrona grenadjärreg:te, Kronobergs reg:te, Hallands reg:te, Norra skånska infanterireg:tet, Södra skånska infanterireg:tet, Skånska husarreg:tet, Skånska dragonreg:tet, Kronprinsens husarreg:te, Vendes artillerireg:te, Göta ingenjörkårs fästningskompani och Skånska trängkåren.

2:a arméfördelningen (Linköping): Första livgrenadjärreg:tet, Andra livgrenadjärreg:tet, Jönköpings reg:te, Kalmar reg:te, Smålands husarreg:te, Smålands artillerireg:te och Östgöta trängkår.

3:e arméfördelningen (Skövde): Västgöta reg:te, Skaraborgs reg:te, Älvsborgs reg:te, Bohusläns reg:te, Livregementets husarer, Göta artillerireg:te, Karlsborgs artillerikår, Göta ingenjörkår, Göta trängkår och Andra intendenturkompaniet.

4:e arméfördelningen (Stockholm): Svea livgarde, Göta livgarde, Livregementets grenadjärer, Södermanlands reg:te, Vaxholms grenadjärreg:te, Livgardet till häst, Svea artillerireg:te, Positionsartillerireg:tet, Svea ingenjörkår, Fälttelegrafkåren, Svea trängkår och Första intendenturkompaniet.

5:e arméfördelningen (Stockholm): Upplands infanterireg:te, Dalreg:tet, Västmanlands reg:te, Värmlands reg:te, Livregementets dragoner, ett detachement av Skånska husarreg:tet, Upplands artillerireg:te och Västmanlands trängkår.

6:e arméfördelningen (Östersund): Hälsinge reg:te, Västerbottens reg:te, Jämtlands reg:te, Västernorrlands reg:te, Norrlands dragonreg:te, Norrlands artillerireg:te, Norrlands trängkår och Fjärde intendenturkompaniet.

Bodens trupper (Boden): Norrbottens reg:te, Bodens artillerireg:te, Bodens ingenjörkår, ett detachement av Fälttelegrafkåren samt Tredje intendenturkompaniet.

Gottlands trupper (Visby): Gottlands infanterireg:te och Gottlands artillerikår.

Flottan består av 12 första klassens pansarbåtar om 3,300—7,100 ton, 2 andra klassens pansarbåtar (c:a 1,500 ton) och 2 tredje klassens pansarbåtar (460 ton), 1 pansarkryssare (4,800 ton), 4 torpedkryssare (840 ton), 10 jagare (450—500 ton), 28 första och 10 andra klassens torpedbåtar, 8 kanonbåtar samt ett antal undervattensbåtar. Dessutom fartyg för särskilda ändamål samt övningsfartyg. Under byggnad äro år 1919 förutom jagare och undervattensbåtar 2 pansarfartyg (7,100 ton). *Flottans personal* enligt stat utgöres av 354 officerare, 1,413 underofficerare, 3,725 matroser, c:a 600 skeppsgossar, 55 ingenjörer, 47 läkare och 95 civilmilitära i övrigt; dessutom värnpliktiga.

Kustartilleriet består av två regementen: Vaxholms och Karlskrona kustartillerireg:ten. Personalen består, utom av värnpliktiga, enligt stat av 140 officerare, 383 underofficerare, 1,105 meniga och 2 civilmilitära.

Näringar.

Åkerbruket. Av Sveriges areal är blott något mer än 12 % *åker* och *äng* (resp. 9.1 och 3.3 %). Dessa tal äro synnerligen låga, och av Europas stater är det blott två, nämligen Norge och Finland, som ha lägre. Åkerarealen är i Sverige även mycket ojämnt fördelad. Medan Malmöhus län är uppodlat till nära 75 % av hela sin ytvidd, stannar Kopparbergs län vid icke fullt 4 % och Norrbottens vid endast 0.4 %. Det låga procenttalet för Sverige i dess helhet beror också huvudsakligen på de stora ödemarkerna norr om Dalälven.

Lantbruket livnär emellertid inemot *hälften* av Sveriges befolkning och spelar följaktligen som näringsgren en större roll, än vad fallet är inom flertalet av Europas övriga länder.

Av åkerarealen (c:a 37,800 km²) användes inemot hälften för produktion av *spannmål* och c:a 1/3 för odling av *foderväxter*. Årligen skördas i medeltal c:a 1,200,000 ton *havre*, 600,000 ton *råg*, 300,000 ton *korn*, över 200,000 ton *vete*, inemot 2,000,000 ton *potatis* och 900,000 ton *sockerbetor*; vidare 300,000 ton *blandsäd* samt 50,000 ton *baljväxter*. Sverige frambringar omkring 50 % av sitt vetebehov och omkring 90 % av sitt behov av råg och havre men av övriga sädesslag samt potatis ungefär så mycket, som det behöver.

Värdet av hela rikets skörd har under de senaste åren på grund av penningvärdets fall befunnit sig i oavbruten stegring. Medan det under perioden 1911—13 i medeltal var 870 mill. kr. årligen, uppgick det för år 1918, trots ett medelmåttigt skörderesultat, till den väldiga summan av 2,360 mill. kr.

Boskapsskötseln bedrives i vårt land i nära samband med åkerbruket. Den gynnas av vidsträckta ängsmarker och rika skogsbeten samt är tämligen högt utvecklad. Före världskriget exporterade Sverige mera ladugårdsprodukter, än det importerade; mest betydande var utförseln av *smör* (c:a 20 mill. kg. årl.).

På grund av dåliga höskördar och den hämmade importen av kraftfoder minskades antalet nötkreatur och svin under de sista åren av kristiden högst betydligt, vilket åter hade till följd en stor brist på animaliska födoämnen.

Under åren 1914 och 1918 funnos i Sverige resp. c:a 660,000 och 715,000 *hästar*, 3,070,000 och 2,585,000 *nötkreatur*, 1,205,000 och 1,410,000 *får*, 119,000 och 133,000 *getter* samt 1,024,000 och 634,000 *svin*.

Fisket intar, trots Sveriges långa kust och rikedom på vattendrag, en mera underordnad plats bland näringarna samt täcker ej behovet.

Under den senaste tiden har dock mycket gjorts för att främja dess utveckling, bl. a. genom anläggning av fiskehamnar och fiskodlingsanstalter samt anskaffning av förbättrade redskap. Fiskets årliga avkastning är ej med säkerhet känd. År 1914 beräknades den uppgå till 20 3/4 mill. kr., varav ungefär hälften föll på Bohuslän, år 1918 till över 56 mill. kr. Den starka ökningen berodde huvudsakligen på de stegrade priserna. Mest fångas *sill* och *strömming*. Vidare må nämnas *makrill*, *torsk* och *kolja* samt *ål* och *lax*. Införseln av fisk, särskilt salt sill, är mycket ansenlig. Den uppväges dock i viss mån genom exporten av färsk sill och ål.

Jakten bedrives i våra dagar mest som sport, och endast i Lappland, Jämtland och Härjedalen, där tillgången på *skogsfågel* och *ripor* ännu är mycket betydande, utgör den en mera avsevärd binäring för den fattigare befolkningen. Det viktigaste villebrådet är emellertid *älgen*, varav inemot 3,000 st. årligen fällas i vårt land.

Skogsbruk. Av Sveriges areal är något mer än *hälften* täckt med skog. Bland Europas stater finns det ingen, som i detta avseende överträffar vårt land. Två tredjedelar av skogsmarken ligga *norr* om Dalälven. Av alla Sveriges skogar befinna sig 25 % i *statens ägo*. Endast omkring 2 % tillhöra härad och socknar. Det övriga är enskild egendom.

Våra skogar äro av den största betydelse för landets ekonomi. Ur dem få vi största delen av det *bränsle*, som förbrukas i landet, vidare *träkol* för bergsbruket, *material* till byggnader, fartyg, inhägnader m. m. samt *råämnen* för träindustrien. Trä i olika former är dessutom *vårt lands viktigaste utförselvara*. Sammanlagda värdet av hela vår träutförsel (*plank* och *bräder*, *bjälkar* och *sparrar*, *rundvirke* och *gruvstolpar* (pitprops) samt *trämassa*, *snickeriarbeten* och *tändstickor*) utgjorde under åren 1913 och 1915 resp. c:a 330 och 415 mill. kr.

De mesta trävarorna gå till Storbritannien; därnäst i regel till Frankrike, Tyska riket och Danmark. För övrigt utgöres marknaden av så gott som hela världen. Utförseln sker förnämligast över de norrländska hamnarna, särskilt *Sundsvall*, samt *Göteborg*.

Vårt land har länge intagit en av de allra *främsta* platserna bland världens träexporterande stater. Att så är fallet, beror på åtskilliga gynnsamma omständigheter. Våra långa, snörika vintrar, varunder sjöar och myrmarker tillfrysa, underlätta timrets avverkning och framforsling till vattendragen. Dessa, som i allmänhet hava ett stritt lopp, utgöra utmärkta flottleder, vilka tillsammans hava en längd av över 25,000 km. (eller mer än hälften av jordens omkrets) och medelst vilka man kan tillgodogöra sig skogsprodukterna även från landets inre delar. Det svenska trävirket är också mycket eftersökt på världsmarknaden, emedan det är kärnfullt och kvistfritt samt särdeles lämpligt till gagnvirke. Genom sin rikedom på lämpliga lastageplatser samt sitt för sjöfarten gynnsamma läge har Sverige även stora företräden framför de flesta andra skogrika länder.

Våra skogars *skötsel* lämnar emellertid åtskilligt att önska. Avfallet tillvaratages icke alls eller högst ofullständigt; massor av träd få dö och ruttna bort; mångenstädes ha stora vidder genom oförståndig avverkning förvandlats till ödemarker. Den årliga förbrukningen av skog beräknas också vara betydligt större än tillväxten. Genom att stifta särskilda *skogslagar*

söker man numera skydda skogen för utrotning och framkalla en förbättrad skogsvård.

Bergsbruket har av ålder varit en av Sveriges huvudnäringar och i *tekniskt* hänseende nått en hög grad av utveckling. Vissa tider har Sverige frambragt mer *järn* och *koppar* än något annat land. De tiderna äro emellertid längesen förbi, men i fråga om produkternas *kvalitet* står Sverige alltjämt i främsta ledet bland världens bergsbruksidkande länder.

Viktigast bland våra gruvor äro *järngruvorna*. Dessa ligga huvudsakligen i norra Lappland och Svealand.

De svenska järnmalmerna utmärka sig i allmänhet för sin höga *järnhalt*.

Ett annat företräde hos vissa av dem, t. ex. den världsberömda Dannemoramalmen, är *friheten från fosfor*.

Under de sista åren före världskriget befann sig *malmfångsten* i oavbrutet stigande. År 1913 brötos i vårt land inemot 7.5 mill. ton järnmalm. Kristiden medförde en nedgång i produktionen. År 1917 t. ex. uppgick denna till icke fullt $6^1/_4$ mill. ton.

Största delen av malmen *utföres* i oarbetat skick, huvudsakligen till Tyskland. Exporthamnar äro *Luleå* och *Oxelösund* samt *Narvik* i Norge.

Produktionen av *tackjärn* och *stål* är till följd av bristen på stenkol ej så stor, som den borde vara. Under år 1917 uppgick den till resp. c:a 830 och 580 tusen ton.

Samma år frambringades i vårt land även c:a 440 tusen ton *stenkol*, 7,980 ton *zink*, 4,220 ton *koppar*, 3,175 ton *bly*, 1,780 kg. *silver* och 11 kg. *guld*.

Industri. Inom industrien märkas dels *hemslöjd* och *hantverk*, dels *storslöjd* eller *fabriksindustri*.

För fyllande av det dagliga livets behov drives *hemslöjd* bland allmogen i alla landsdelar. Emellertid går hemslöjden alltmer tillbaka, i det att dess alster undanträngas av billiga fabriksvaror, som på grund av nutidens lättade samfärdsel utan svårighet kunna spridas överallt.

Även *hantverket* har i våra dagar ej sällan en hård strid att utstå i konkurrensen med storindustrien. Antalet »mästare» är för närvarande över 70 tusen, vilka sysselsätta inemot 50 tusen arbetare. Talrikast äro skräddare och skomakare, därnäst komma snickare och smeder.

Storartade framsteg har åter vår *konstslöjd* gjort under den sista tiden, såsom varande en högre art av industriell verksamhet.

Av vida större ekonomisk betydelse än hemslöjd och hantverk är emellertid i våra dagar *fabriksindustrien*. Den har ut-

vecklats ofantligt under de sista årtiondena och livnär numera omkring 1/3 av rikets befolkning.

Åtskilliga missförhållanden, särskilt *bristen på stenkol*, göra emellertid våra fabriksalster så *dyra*, att de, trots sin i allmänhet *gedigna beskaffenhet*, endast i vissa fall vunnit insteg på världsmarknaden, och många, ehuru *skyddade av höga tullar*, täcka ej ens det egna behovet.

I sina väldiga vattenfall samt sin rikedom på råvaror, framför allt trä och järn, äger Sverige emellertid rika möjligheter till utveckling på industriens område.

Under åren 1913 och 1916 funnos i Sverige resp. omkring 9,300 och 10,590 *arbetsställen* (fabriker) med resp. omkr. 360 och 400 tusen *arbetare* och ett tillverkningsvärde av resp. omkr. 2,200 och 3,780 mill. kr. Den stora värdestegringen för år 1916 berodde dels på en verklig ökning i produktionen, dels och mest på större utgifter för råvaror, drift- och transportmedel samt mänsklig arbetskraft. Anmärkas må ock, att nyssnämnda tal på grund av åtskilliga dubbelräkningar äro något för höga.

De med hänsyn till *produktionsvärdet* förnämsta *länen* åren 1913 och 1916 voro Malmöhus (resp. 300 o. 480 mill. kr.), Stockholms stad (c:a 220 o. 390), Göteborgs och Bohus län (210 o. 365), Gävleborgs (115 o. 200) samt Östergötlands (c:a 110 o. 200). Lägst stodo Jämtlands (11.2 o. 20.9) och Gottlands län (8.3 o. 8.4).

De viktigaste *industristäderna* (med över 40 mill. kr. tillv.) framgå av efterföljande tabell för åren 1913 och 1916:

Städer	Fabriker		Tillverkning i mill. kr.		Arbetare			
					Antal		Per tusen inv.	
	1913	1916	1913	1916	1913	1916	1913	1916
Stockholm .	678	796	217.5	387.5	33,170	41,915	90	105
Göteborg . .	275	390	122.0	217.6	17,120	20,865	100	110
Malmö . . .	237	274	89.0	165.0	12,260	14,670	130	130
Norrköping .	115	141	42.9	76.5	8,370	9,630	180	175
Västerås . .	42	59	30.5	63.8	3,280	4,640	155	185
Örebro . . .	87	109	19.5	49.8	3,235	4,320	100	130
Gävle . . .	91	103	29.5	49.7	4,725	5,060	130	140
Borås . . .	78	80	31.6	48.1	5,030	5,175	225	220
Hälsingborg .	81	96	30.2	46.8	3,465	3,960	100	110
Landskrona .	46	59	20.9	44.6	1,775	2,255	110	135
Eskilstuna . .	116	133	23.0	44.3	5,400	6,775	190	230

Sveriges förnämsta *industrigrupper* angivas i efterföljande tabell för åren 1913 och 1916.

Industrigrupper	Antal fabriker		Antal arbetare		Tillverkningsvärde	
	1913	1916	1913	1916	1913	1916
Sågverk och hyvlerier . . .	1,053	1,365	44,150	46,860	216.1	346.1
Mekaniska verkstäder . . .	564	726	39,660	53,300	186.0	358.5
Järn- och stålverk	125	121	22,260	22,840	150.4	285.4
Kvarnar	619	850	2,860	3,210	118.0	182.7
Trämassefabriker	119	114	12,270	13,270	104.6	217.6
Mejerier	1,266	1,237	4,010	4,420	80.8	105.3
Pappersbruk och pappfabriker	68	74	11,250	12,255	69.0	146.0
Järnmalmsgruvor m. m. . . .	112	134	12,140	12,650	64.4	77.9
Ullspinnerier och ylleväverier	124	117	11,660	10,930	64.0	94.2
Bomullsspinnerier o. -väverier	64	69	13,230	14,010	63.6	101.0
Järn- och stålmanufaktur . .	307	347	13,570	16,480	51.2	123.2
Sockerraffinaderier	6	6	1,485	2,130	46.9	83.2
Bryggerier och mälterier . .	364	353	5,810	6,045	44.8	56.8
Skofabriker	85	96	7,360	8,960	42.0	101.3
Metallmanufaktur	135	152	5,660	6,460	40.7	87.8
Garverier	136	132	1,810	2,240	34.6	75.6

Handel.

Sveriges *inrikes handel* är ganska livlig, vilket i mycket beror på den stora olikheten mellan de särskilda landsdelarnas alster samt den lätthet, varmed dessa numera på grund av förbättrade kommunikationer kunna avyttras. Städerna och köpingarna samt andra större samhällen äro de förnämsta medelpunkterna för varuutbytet.

År 1915 funnos i Sverige över 40 tusen handelsidkare, vilka sysselsatte mer än 60 tusen biträden och vilkas sammanlagda inkomst av yrket uppskattades till inemot 140 mill. kr.

Även Sveriges *utrikes handel* är numera rätt ansenlig och befinner sig i ständig ökning. Mycket har också gjorts och göres alltjämt för att utveckla densamma. Särskilt har *handelsundervisningen* under den senaste tiden i hög grad förbättrats. Vår utrikes handel lämnar emellertid på långt när ej den vinst, som den borde och kunde göra. Detta beror i främsta rummet därpå, att vi för densamma i alltför stor utsträckning begagna oss av *mellanhänder*. Ett missförhållande är även, att vi alltför mycket utföra råvaror och att så få av våra industriella alster vunnit insteg på världsmarknaden.

Under de senaste årtiondena har utrikes handeln utvisat följande omsättningsbelopp, i årliga medeltal och millioner kronor:

År	Införsel	Utförsel	Hela omsättningen
1871—75	246.4	204.5	450.9
1876—80	268.5	209.9	478.4
1881—85	317.5	243.7	561.2
1886—90	335.5	272.6	608.1
1891—95	351.6	318.2	669.8
1896—1900	452.3	358.6	810.9
1901—1905	533.4	410.4	943.8
1907	682,100,000	524,700,000	1,206,800,000
1909	616,800,000	473,000,000	1,089,800,000
1913	858,700,000	817,600,000	1,676,300,000
1914	736,500,000	772,500,000	1,509,000,000
1915	1,197,400,000	1,317,000,000	2,514,400,000

Av ovanstående tablå framgår, att omsättningen med främmande länder under årens lopp växt högst betydligt samt att en oerhörd stegring i dess värde ägde rum år 1915. Detta översteg nämligen med mer än en milliard kronor omsättningssumman för år 1914 och hade mer än fördubblats sedan år 1907. Ökningen fortsatte även under år 1916, vars totalomsättning uppgick till 2,718 mill. kr., men berodde då mest på penningvärdets fall och därav förorsakad stegring i varupriserna. Vår utrikeshandel under år 1915 företedde däremot en verklig kvantitativ ökning.

Av tablån framgår vidare, att utförselns värde under åren 1914 och 1915 översteg införselns. Handelsbalansen hade således blivit *aktiv*, medan den svenska handelsstatistiken alltifrån år 1861, med undantag blott av åren 1865 och 1870, haft att uppvisa en *passiv* handelsbalans.

Huru Sveriges handelsförbindelser påverkats av världskriget framgår av följande tabell för åren 1913, 1914 och 1915.

Länder	Totalomsättning i mill. kr.[1]			Införsel i mill. kr.[1]			Utförsel i mill. kr.[1]		
	1913	1914	1915	1913	1914	1915	1913	1914	1915
Tyskland	469.0	413.4	737.9	289.9	238.5	251.5	179.1	174.9	486.4
England	444.7	442.1	543.1	206.8	183.8	213.5	237.9	258.3	329.6
Danmark	124.4	124.5	150.2	53.7	51.7	69.8	70.7	72.8	80.4
Förenta staterna .	111.0	119.3	355.6	76.6	78.1	321.9	34.4	41.2	33.7
Frankrike	101.5	61.6	55.3	35.3	28.9	23.8	66.3	32.7	31.5
Norge	79.9	77.9	126.7	25.9	29.0	50.5	54.0	48.9	76.2
Ryssland	61.7	45.9	100.1	29.2	14.8	24.2	32.5	31.1	75.9
Holland	40.1	38.0	70.9	20.9	19.3	27.5	19.2	18.7	43.4
Finland	35.8	26.4	52.0	21.2	9.0	11.7	14.5	17.4	40.3
Belgien	32.0	17.1	1.1	13.4	8.9	0.9	18.6	8.2	0.2
Argentina	25.8	19.6	72.4	17.0	14.4	67.0	5.2	5.2	5.4
Österrike-Ungern .	7.8	9.6	51.0	4.6	3.5	2.7	3.2	6.1	48.3
Övriga länder . .	130.2	103.9	142.6	52.0	47.0	77.5	81.8	56.9	65.1
Summa	**1,663.9**	**1,499.3**	**2,458.9**	**846.5**	**726.9**	**1,142.5**	**817.4**	**772.4**	**1,316.4**

[1] Oarbetat guld och silver samt mynt ej inräknat.

Beträffande tabellen må särskilt påpekas den oerhörda stegringen av införseln år 1915 från Förenta staterna och Argentina samt av exporten samma år till Tyskland, Österrike-Ungern, Ryssland och Finland. Det neutrala Sverige förmedlade i mångt och mycket handeln mellan dessa länder och skördade naturligtvis därav stor vinst.

De viktigaste in- och utförselvarorna under åren 1913 och 1915 i mill. kr.

År	Produkter av jordbruk och boskapsskötsel		Produkter av trävaru- och pappersindustri		Produkter av vävnadsindustri		Mineral och produkter därav		Metaller och produkter därav	
	Inf.	Utf.	Inf.	Utf.	Inf.	Utf.	Inf.	Utf.	Inf.	Utf.
1913 . .	284.8	131.7	34.2	362.0	90.2	10.3	156.6	131.3	124.8	168.9
1915 . .	494.0	326.1	24.0	406.1	81.0	45.0	205.4	156.3	148.3	277.9

Sveriges förnämsta **handelsstäder** äro *Göteborg*, *Stockholm* och *Malmö* i nu angiven ordning. För exporten är Göteborg, för importen däremot Stockholm viktigast.

På de nämnda tre städerna komma ungefär $^3/_5$ av Sveriges hela införsel men blott något mer än $^2/_5$ av utförseln. Detta beror särskilt därpå, att det mesta av trävarorna, som ju utgöra vår förnämsta exportartikel, hämtas till utlandet direkt från de norrländska hamnarna, framför allt Sundsvall, Härnösand och Gävle. En annan viktig utförselvara, som går våra tre största handelstäder förbi, är järnmalm.

Handelsflotta och sjöfart.

Den svenska handelsflottans storlek och utveckling framgår av följande tabell för åren 1890—1917.

År	Ång- och motorfartyg		Segelfartyg		Samtliga fartyg		
	Antal	Netto-ton [1]	Antal	Netto-ton	Antal	Netto-ton	Beräknade ton [2]
1890	1,016	141,267	2,858	369,680	3,874	510,947	264,494
1900	911	325,105	2,076	288,687	2,987	613,792	421,334
1905	1,066	459,664	1,915	263,425	2,981	723,089	547,472
1910	1,214	593,073	1,635	176,912	2,849	769,985	652,044
1914	1,336	749,697	1,509	151,798	2,845	901,495	800,296
1917	1,239	632,550	1,302	122,985	2,541	755,535	673,545

[1] 1 registerton = 2.83 kubikmeter; nettotontalet anger fartygens tontal efter visst avdrag för maskinrum, kolboxar m. m.

[2] Beräknat tontal = ång- och motorfartygens nettotontal + $^1/_3$ av segelfartygens.

Av densamma synes, att vår **handelsflotta** är ganska betydlig och att den ända till världskriget befann sig i en glädjande utveckling. Den är emellertid ej så stor, som man på grund av vårt lands vidsträckta kuster och rikedom på goda hamnar kunde hava skäl att vänta. *Segelskeppsflottan* befinner sig liksom i de flesta länder i tillbakagång; *ångbåtsflottan* har först efter sekelskiftet börjat utvecklas i enlighet med tidens fordringar. Vi ägde visserligen dessförinnan ganska många ångbåtar, men de voro i regel små. Anledningen härtill var, att vi nästan helt och hållet inskränkt vår sjöfart till de närmaste farvattnen. I samband med upprättandet av transoceana ångbåtslinjer inträdde emellertid en väsentlig förbättring i vår ångbåtsflottas utveckling.

Våra viktigaste **rederistäder** år 1916 voro *Göteborg* (c:a 245 tusen ton), *Stockholm* (c:a 195 t.) och *Hälsingborg* (över 80 t.).

Sveriges **sjöfart**, både in- och utrikes, är synnerligen livlig (resp. inemot 30 mill. ton) och i förhållande till folkmängden mera omfattande än i de flesta andra europeiska länder, vilket i främsta rummet beror därpå, att våra förnämsta handelsvaror, såväl i fråga om importen (t. ex. stenkol) som i synnerhet beträffande exporten (t. ex. trävaror, mineralier och metaller) äro av mycket skrymmande art. Av *utrikes sjöfarten* ombesörjdes år 1913 vid pass *hälften* av egna fartyg, resten av främmande, särskilt danska, tyska, norska och engelska. Våra sjöförbindelser med utlandet voro samma år till mer än $^3/_4$ riktade på Danmark, England och Tyskland. Sjöfarten på Frankrike, Sydeuropa och de transoceana länderna var ännu jämförelsevis obetydlig (inalles c:a 9 %), men hade utvecklats mycket mot förr.

På alla de främmande världsdelarna finnas numera *direkta svenska ångbåtslinjer*. De härför verksamma **rederibolagen** äro i **Stockholm**: *Nordstjärnan* (Sverige—Sydamerika och Norra Pacifickusten via Panamakanalen) samt *Sydafrikanska handelskompaniet* (Sverige—Sydafrika och Ostindien); i **Göteborg**: *Svenska östasiatiska kompaniet* (Göteborg—Indien, Kina och Japan), *Transatlantic* (Sverige—Sydafrika och Australien samt till hamnar vid Persiska viken och på Sundaöarna), *Svenska Orientlinjen*, *Mexikolinjen* och *Nordamerikalinjen*.

För vår rederirörelse var världskriget, särskilt under de första åren, en gyllene tid. Medan den svenska handelsflottans bruttoinkomster år 1913 uppgingo till något över 160 mill. kr., stego de år 1916 till inemot 470 mill. kr. Men förlusterna i människoliv och tonnage ha också varit mycket stora.

NAMN-REGISTER.

Förkortningar:

bg = berg	h. = holmen	Ned. = Nedre	S. = Södra
fb = fäbod	K. = Kungl.	N. = Norra	tp = torp
fj. = fjärden	ka = kyrka	S:t = Sankt	v. = viken
g. = gatan	kap. = kapell	sj. = sjön	V. = Västra
gr. = gränd	L. = Lilla	S. t. = soldattorp	Ö. = Östra
gd = gård	ld = lund	St. = Stora	Öv. = Övre

De namn, som i namnregistret delvis inneslutas inom parentes, stå å kartan som förkortningar.

Namnregister för de i Atlasen upptagna kartorna över Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping.

Hoparegr., St. 18, E5
Hornsgatan 18, F3
Hovslagareg. 17, B3
Hovstallet, Kungl. 17, C5
Humlegården 17, B5
Humlegårdsg. 17, C5
Huvudposten 17, D3
Hälsingegatan 17, A2
Högalidsberget 18, F2
Högalidsg. 18, F2
Högbergsg. 18, G4
Högre Lärarinnesem. 17, C5
Hökensgatan 18, F5
Hötorget 17, C4
Idungatan 17, A3
Igeldammsgatan 17, C1
Inedalsgatan 17, C2
Ingemarsgatan 17, A3
Intima teat. 17, C4
Iversons gränd 17, B5
Jakobs kyrka 17, D4
Jakobsbergsgatan 17, C4
Jakobsgatan 17, D4
Jaktvarvsgr. 17, D2
Jarlaplan 17, B4
Johannes ka 17, B4
Johannesg. 17, C4
Johannesgr. 18, E5
Jungfrug. 17, C5
Jutas backe 17, C4
Jägaregatan 18, G3
Järlagatan 18, H6
Järntorget 18, E5
Järnvägsg., Ö. 17, C3
Kammakareg. 17, C3
Kapellgränd 18, G5
Kaplansbacken 17, D3
Kaptensg. 17, C5
Kardellgatan 17, C5
Karduansmakareg. 17, D4
Karl Johans ka 18, E5
Karl Johans torg 18, F5
Karlaplan 17, C6
Karlavägen 17, B5
Karlberg 17, B1
Karlbergssjön 17, C1
Karlbergsvägen 17, B2
Karlsviksgat. 17, D1
Karolinska institutet 17, D3
Kastell 18, E6
Kastellholmen 18, E6
Katarina bang. 18, G5
Katarina Högbergsg. 18, F5
Katarina ka 18, F5
Katarina v. kyrkogata 18, F5
Katarina ö. kvarngr. 18, F5
Katarina ö. kyrkogr. 18, F5
Katarinavägen 18, F5
Kattgränden 18, F3
Kindstugatan 18, E4
Klara ka 17, D4
Klara n. kyrkog. 17, C3
Klara sjö 17, C2
Klara strand 17, C3
Klara s. kyrkog. 17, D4
Klara vattugränd 17, D4
Klara v. kyrkog. 17, D4
Klara ö. kyrkog. 17, D4
Klarabergsg. 17, D4
Klippan 18, G7
Klippgatan 18, G6
Kocksgatan 18, G5
Kocksgränd 17, D4
Kommendörsg. 17, C5
Kornhamnstorg 18, E4
Krigshögskolan 17, B6
Kronobergsg. 17, D1
Kronobergsparken 17, C2
Kronprinsess. Lovisas vårdanst. f. barn 17, D2
Krukmakareg. 18, F3
Kråkgränden 18, E5
Kungl. Bibliot. 17, C4
Kungl. Hovstallet 17, C5
Kungl. Myntet 17, D3
Kungl. Post 17, D3
Kungl. Slottet 18, E4
Kungl. Teatern 17, D4
Kungsbron 17, D3
Kungsg. 17, D3
Kungsh. strand 17, C1
Kungsh. torg 17, D2
Kungsh.-g. 17, C1
Kungsklippan 17, D3
Kungstensg. 17, B3
Kungsträdgården 17, D4
Kungsträdgårdsg. 17, D4
Kåkbrinken 18, E4
Köpmangatan 18, E4
Köttorget 18, E4
Ladugårdsgärdet 17, B6
L(antmäteri)backen 17, D4
Latinläroverket, N. 17, C3
Lejonstedtsgr. 18, E4
Lignagatan 18, G2
Liljeholmen 18, G1
Liljeholmsbron 18, G1
Lillabältgatan 17, B6
Lilljans plan 17, B5
Lindhagens g. 17, D1
Linnég. 17, C5
Livgardets till häst kasern 17, A6
Logårdstrappan 18, E5
Lotsgatan 17, G6
Lundagatan 18, F3
Luntmakareg. 17, B3
Lutternsg. 17, C4
Lützengatan 17, C6
Långa gatan 18, E7
Långholmen 18, F1
Långholmsgatan 18, F2
Lästmakareg. 17, C4
Lödgatan 17, B4
Löjtnantsgatan 17, B6
Majorsgatan 17, C5
Malmskilnadsg. 17, C4
Malmtorgsg. 17, D4
Maria bangata 18, F2
Maria gränd 18, F4
Maria Högbergsg. 18, H4
Maria kvarng. 18, F4
Maria kyrka 18, F4
Maria tvärgr. 18, F4
Mariagatan 18, F4
Mariebergsg. 17, C1
Markvardsg. 17, B3
Matteuskyrkan 17, A2
Mejtens gr., L. 18, G6
Mejtens gr., St. 18, G6
Mellantrappan 18, E5
Metaregatan 18, H5
Mosebacke 18, F5
Mosebacke torg 18, F5
Munkbrog. 18, E4
Munkbron 18, E4
Munklägersg., L. 17, D3
Musikaliska Akadem. 17, D5
Myntet, Kungl. 17, D3
Myntgatan 18, E4
Mynttorget 18, E4
Målaregatan 17, C4
Mälaren 18, E2
Mälaretorget 18, E4
Mäster Samuelsg. 17, C4
Nackagatan 18, G6
Narvavägen 17, C6
Nationalmuseum 17, D5
Navigationsskolan 18, F6
Nobelgatan 17, D7
Nobelparken 17, D7
Nordiska museet 17, D6
Norr Mälarstrand 17, D2
Norra station 17, C3
Norrbackagatan 17, B1
Norrbro 18, E4
Norrlandsgatan 17, C4
Norrmalmstorg 17, C5
Norrström 17, D5
Norrström 18, E5
Norrtulls st:n 17, A2
Norrtullsgatan 17, A3
Novilla 18, E7
Nybergsgatan 17, C5
Nybrogatan 17, C5
Nybrohamnen 17, D5
Nybroviken 17, D5
Nybygget 17, A2
Nygatan, L. 18, E4
Nygatan, St. 18, E4
Nygränden 18, E5
Nytorget 18, G5
Nytorgsg. 18, G5
Näckströmsg. 17, D5
Observatorieg. 17, B3
Observatorielunden 17, B3
Observatoriet 17, B3
Odengatan 17, B3
Olofsgatan 17, C4
Oskarskyrkan 17, C6
Oskarsteat. 17, C3
Owengatan 17, D3
Oxt(orget) 17, C4
Oxtorgsgatan 17, C4
Packhusgr. 18, E5
Parmmätareg. 17, D3
Peder Myndes backe 18, F4
Pelikans gr. 18, E5
Pilgatan 17, D2
Pipersgatan 17, D2
Ploggatan 18, G6
Polhemsgatan 17, C2
Polishuset 17, D2
Pontonierg. 17, D1
Positionsart. kas. 17, C6
Post, Kungl. 17, D3
Prästgatan 18, E4
Prästgårdsgatan 18, G3
Pålsundsg. 18, F2
Ragvaldsg. 18, F4
Ransakningsh. 17, D2
Realläroverket, 17, B4
Regeringsg. 17, C4
Reimers holme 18, F1
Reimersh.-gatan 18, F1
Rensgatan 17, B3
Renstjärnasg. 18, G5
Repslagareg. 18, F4
Riddaregatan 17, C5
Riddarholmen 18, E4
Riddarholmskyrkan 18, E4
Riddarhusgr. 18, E4
Riddarhustorget 18, E4
Ridhus 17, A5
Riksbanken 18, E4
Riksdagshuset 18, E4
Rimbog. 17, C4
Ringvägen 18, G3

Göteborg.

Malmö.

Norrköping.

ÖVERSIKTSKARTA
Skalan 1 : 8,000,000
Mil
0-100
100-200
200-600
över 600
meter över havet
2 öst. om Greenwich
NORRA ISHAVET
Nordkap
Hammerfest
FINMARK FYLKE
Tromsö
TROMS FYLKE
Lofoten
Narvik
LAPPLAND
Norra Polcirkeln
ATLANTEN
Bodö
NORDLAND FYLKE
NORRBOTTENS LÄN
NORRBOTTEN
VÄSTERBOTTEN
ULEÅBORGS LÄN
Luleå
Uleåborg
VÄSTERBOTTENS LÄN
VÄSTERBOTTEN
Umeå
NORGE
NORD TRÖNDELAG FYLKE
SÖR TRÖNDELAG FYLKE
Trondhjem
JÄMTLANDS LÄN
JÄMTLAND
Östersund
ÅNGERMANLAND
VÄSTERNORRLANDS LÄN
Härnösand
MEDELPAD
HÄRJEDALEN
SVERIGE
FINLAND
KUOPIO LÄN
VASA LÄN
Vasa
BOTTNISKA VIKEN
MÖRE FYLKE
SOGN o. FJORDANE FYLKE
OPLAND FYLKE
HEDEMARKS FYLKE
GÄVLEBORGS
HÄLSINGLAND
KOPPARBERGS LÄN
DALARNE
Falun
GÄSTRIKLAND
Gävle
ÅBO OCH BJÖRNEBORGS LÄN
SATAKUNTA
Björneborg
EGENTL. FINLAND
TAVASTEHUS LÄN
ST. MICHELS LÄN
SAVOLAKS
VIBORGS LÄN
KARELEN
Viborg
Bergen
HORDALAND FYLKE
BUSKERUD FYLKE
TELEMARK FYLKE
ROGALAND FYLKE
AUST AGDER FYLKE
VEST AGDER FYLKE
VESTFOLD FYLKE
ÖSTFOLD FYLKE
AKERSHUS
Kristiania
VÄRMLANDS LÄN
VÄRMLAND
Karlstad
VÄSTMANLAND
VÄSTMANLANDS LÄN
ÖREBRO LÄN
Örebro
NÄRKE
UPPSALA LÄN
UPPLAND
Uppsala
STOCKHOLMS LÄN
Stockholm
SÖDERMANLAND
SÖDERMANLANDS LÄN
Nyköping
ÅLANDS LÄN
ÅLAND
NYLANDS LÄN
NYLAND
Helsingfors
Hangö
FINSKA VIKEN
Petrograd
Reval
ESTLAND
DAGÖ
ÖSEL
RIGA VIKEN
RYSSLAND
SKAGERRACK
BOHUSLÄN
GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN
DAL
SKARABORGS LÄN
VÄSTERGÖTLAND
ÄLVSBORGS LÄN
Göteborg
ÖSTERGÖTLAND
ÖSTERGÖTLANDS LÄN
Jönköping
JÖNKÖPINGS LÄN
KALMAR LÄN
SMÅLAND
HALLAND
HALLANDS LÄN
Halmstad
KRONOBERGS LÄN
Växjö
Kalmar
ÖLAND
Visby
GOTTLANDS LÄN
GOTTLAND
ÖSTERSJÖN
KATTEGATT
NORDSJÖN
DANMARK
BLEKINGE
Karlskrona
KRISTIANSTADS LÄN
SKÅNE
Kristianstad
MALMÖHUS LÄN
Malmö
Köpenhamn
Korsör
LETTLAND
Riga
Libau
LITAUEN
Vilna
POLEN
Königsberg
DANZIG
TYSKLAND
Sassnitz
Kiel

1.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

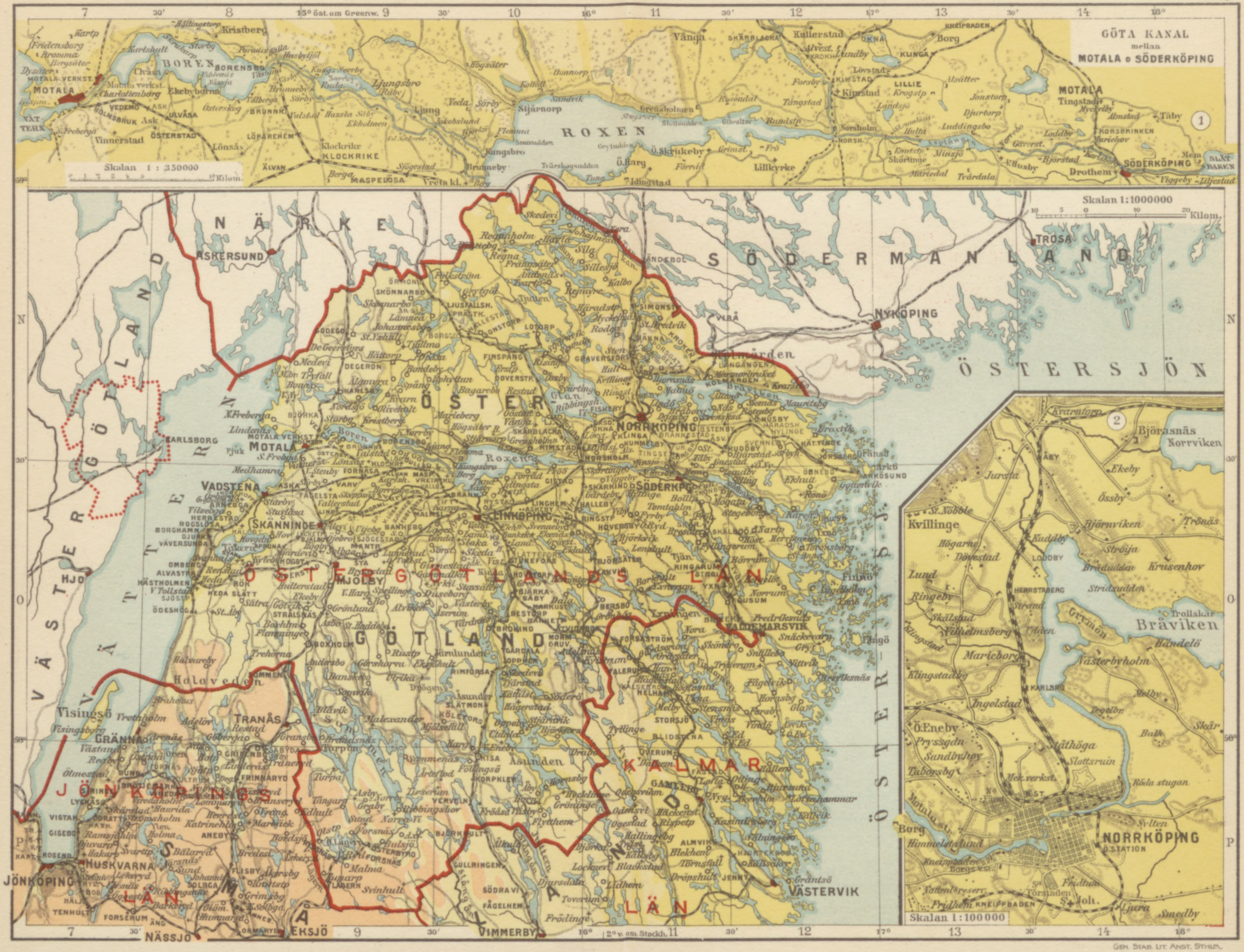

HÄSSLEHOLM
14° öst. om Greenwich
HÄLSINGBORG
HÄLSINGÖR
KRISTIANSTAD
ÅHUS
LANDSKRONA
ESLÖV
HÖRBY
S K Å N E
HANÖ BUKT
LUND
MALMÖ
KÖBENHAVN
AMAGER
DRAGÖR
Saltholm
Flintrännan
Drogden
Lundåkra bukten
Lomma bukten
Ring sj.
Vomb sj.
Finja sj.
Ivö sj.
Hammar sj.
SIMRISHAMN
YSTAD
TRELLEBORG
SKANÖR
FALSTERBO
SVEDALA
SKURUP
TOMELILLA
Måkläppen
Sandhammaren
Skalan 1 : 500000
Kilometer
4° v. om Stockh.
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

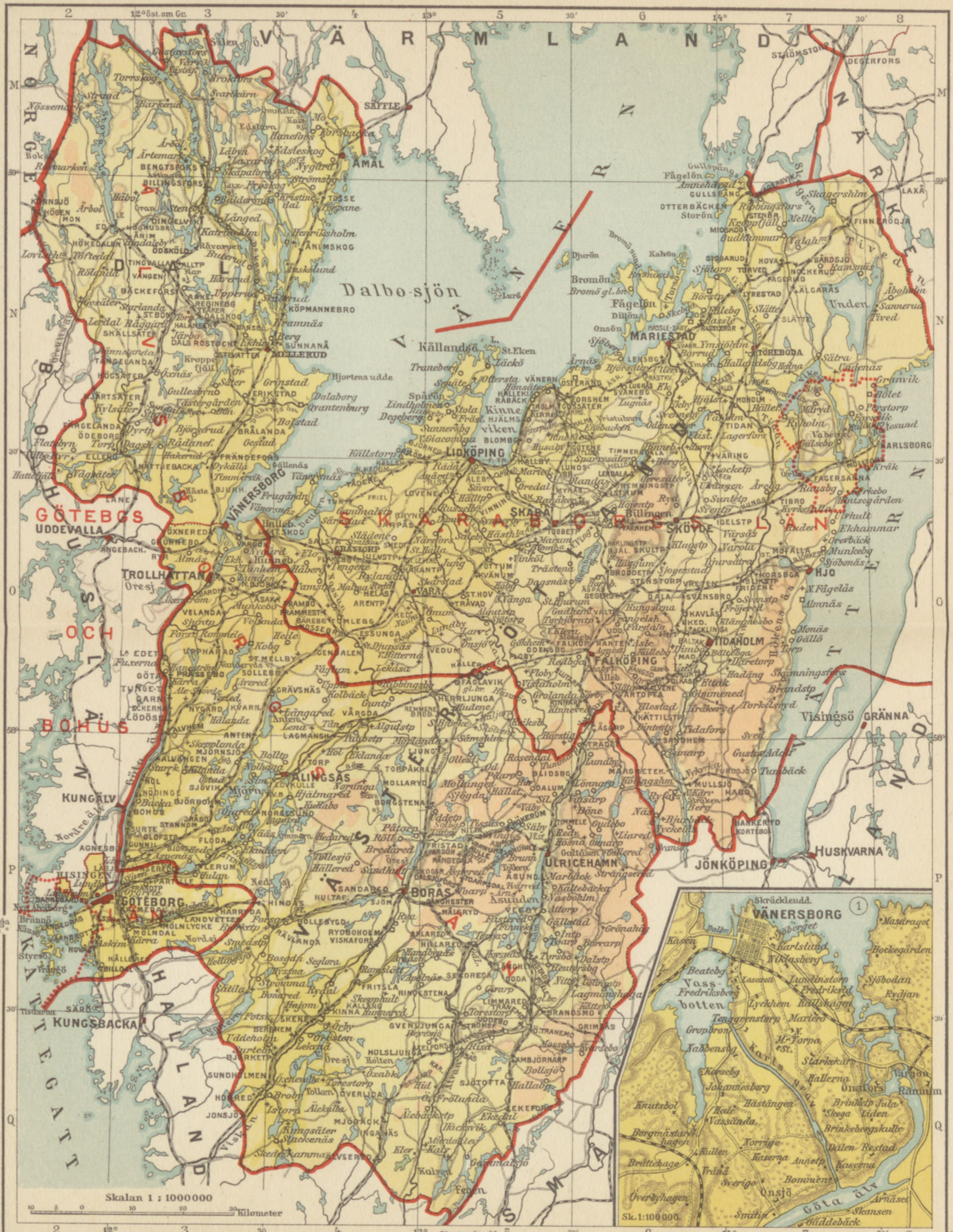

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

VÄTTERN
15° öst om Greenw.
ÖSTER-GÖTLAND
VÄSTERGÖTLAND
ULRICEHAMN
BORÅS
JÖNKÖPING
HUSKVARNA
NÄSSJÖ
EKSJÖ
VIMMERBY
VÄSTERVIK
JÖNKÖPINGS LÄN
VETLANDA
KALMAR LÄN
OSKARSHAMN
SMÅLAND
VÄRNAMO
ÖSTERSJÖN
ÖLAND
BORGHOLM
KRONOBERGS LÄN
VÄXJÖ
LJUNGBY
NYBRO
KALMAR
HALLAND
ÄLMHULT
TINGSRYD
MARKARYD
SKÅNE
BLEKINGE
Skalan 1:1000000
Kilometer
15° v. om Stockh.
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

BOTTNISKA VIKEN
Skalan 1:1000000
Kilometer
GÄVLE
GÄSTRIKLAND
VÄST-MANLANDS
VÄSTMANLAND
LÄN
UPPSALA
UPPLAND
LÄN
STOCKHOLMS
LÄN
SÖDERMANLAND
MÄLAREN
UPPSALA
ENKÖPING
SIGTUNA
VÄSTERÅS
SALA
TORSHÄLLA
ESKILSTUNA
STRÄNGNÄS
MARIEFRED
SÖDERTÄLJE
STOCKHOLM
SALTSJÖBADEN
DJURSHOLM
VAXHOLM
LIDINGÖ
SUNDBYBERG
NORRTÄLJE
ÖREGRUND
ÖSTHAMMAR
TIERP
Öregrunds grepen
Södra Kvarken
ÅLANDS HAV
ÖSTERSJÖN
Grundkallen
Singö
Väddö
Värmdö
Ljusterö
Sandhamn
VISBY
Skalan 1:30000
1. Domkyrkan
2. Helgeandsk. ruin
3. St Catharina
4. St Clemens
5. St Drotten
6. St Gertrud
7. St Hans
8. St Lars ruin
9. St Michael
10. St Nicolaus
11. St Olof
12. St Per
Gotska Sandön
Fårön
GOTTLANDS LÄN
GOTTLAND
SLITE
HEMSE
BURGSVIK
KLINTEHAMN
Karlsö
Östergarns holme
Hoburg
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

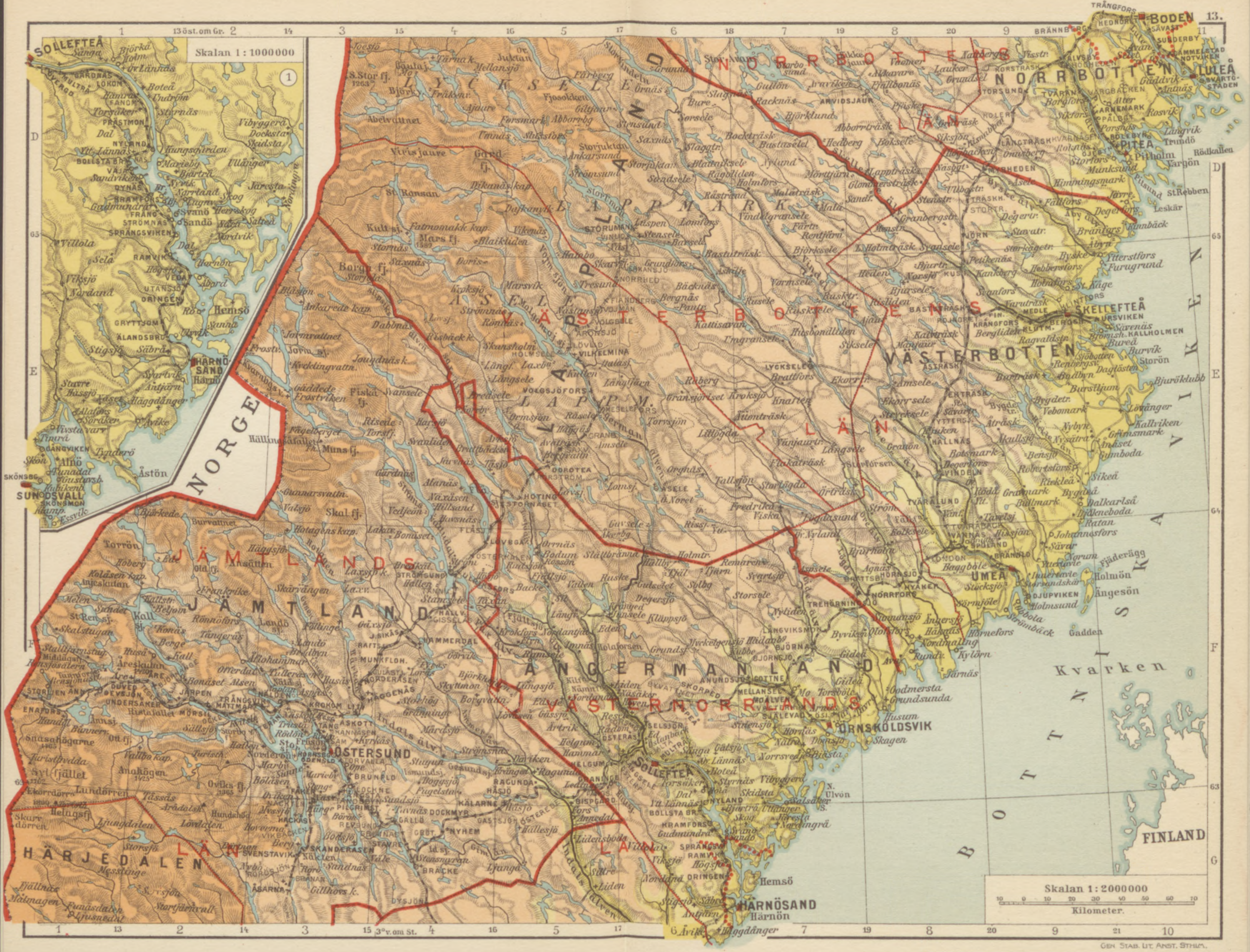
10.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

Gen. Stab. Lit. Anst. Sthlm.

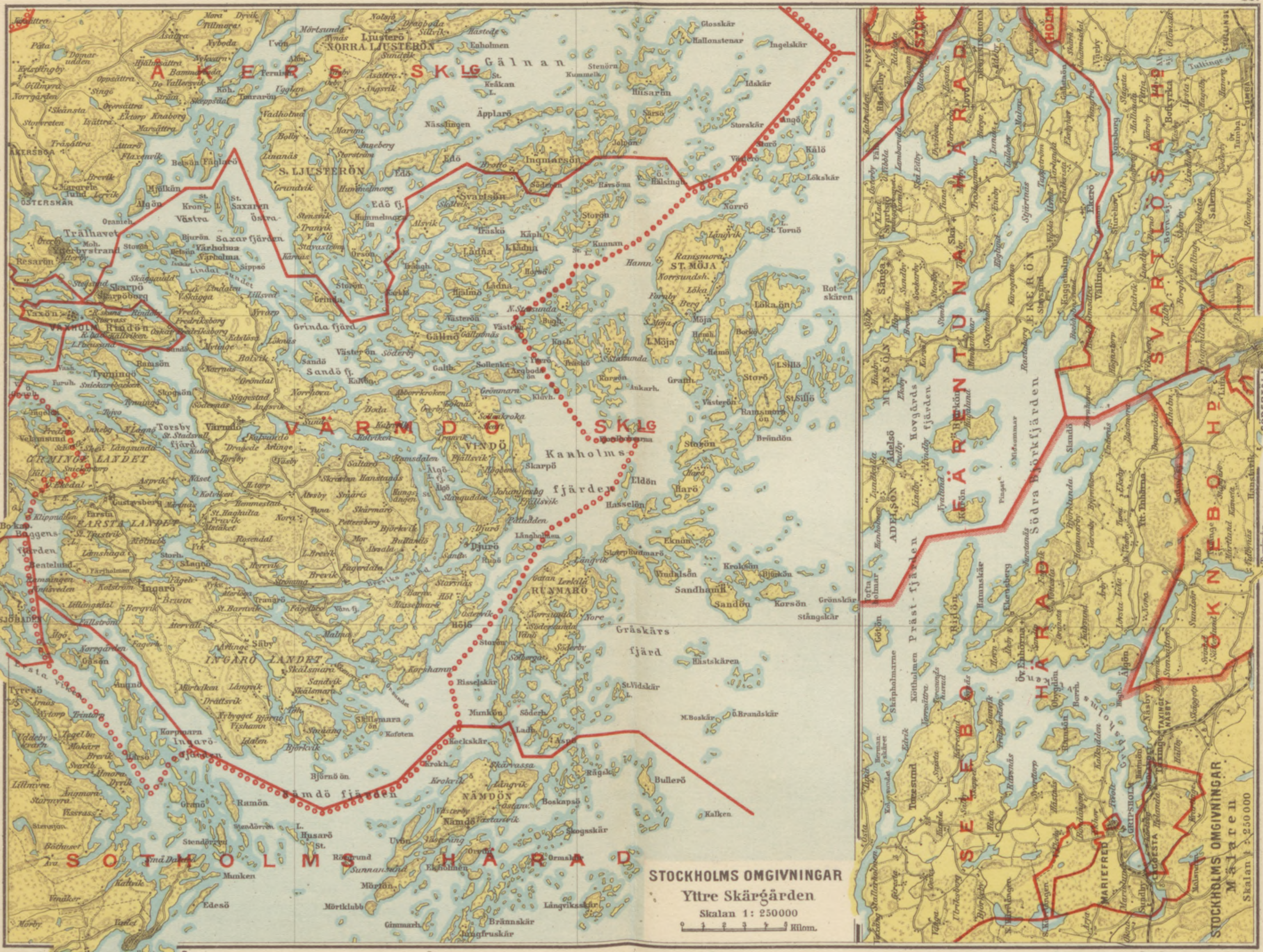

JÄMTLAND
JÄMTLANDS LÄN
HÄRJEDALEN
ÅNGERMANLAND
VÄSTER NORRLANDS LÄN
MEDELPAD
HÄLSINGLAND
GÄVLEBORGS LÄN
DALARNE
KOPPARBERGS LÄN
GÄSTRIKLAND
UPPLAND
BOTTNISKA VIKEN
ÖSTERSUND
SOLLEFTEÅ
HÄRNÖSAND
SUNDSVALL
HUDIKSVALL
SÖDERHAMN
GÄVLE
HEDEMORA
AVESTA
Skalan 1: 2000000
Kilometer
ALNÖ
Alnö sundet
Skalan 1: 200000
Hudiksvalls-fjärden
GÄVLE BUKTEN
Yttre fjärden
12 öst. om Gr.
6° v. om Stockh.

13.
Skalan 1: 1000000
NORGE
SOLLEFTEÅ
SUNDSVALL
HÄRNÖSAND
JÄMTLANDS LÄN
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN
ÖSTERSUND
LYCKSELE
LAPPMARK
ÅSELE LAPPM.
VÄSTERBOTTENS LÄN
VÄSTERBOTTEN
NORRBOTTENS LÄN
NORRBOTTEN
ÅNGERMANLAND
VÄSTERNORRLANDS LÄN
ÖRNSKÖLDSVIK
UMEÅ
SKELLEFTEÅ
PITEÅ
LULEÅ
BODEN
Kvarken
BOTTNISKA VIKEN
FINLAND
Skalan 1: 2000000
Kilometer.
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

NORGE
FINLAND
NORRBOTTENS LÄN
TORNE LAPPMARK
LULE LAPPMARK
PITE LAPPMARK
LAPPLAND
VÄSTERBOTTENS LÄN
NORRBOTTEN
NARVIK
RIKSGRÄNSEN
KIRUNA
GÄLLIVARE
LULEÅ
BODEN
HAPARANDA
TORNEÅ
Kebnekaise
Torne träsk
Kilpisjärvi
Pajala
Kalix
Jokkmokk
Arjeplog
Sulitelma
Skalan 1:200000.
Kilom.
Skalan 1 : 2000000
Kilometer
24 öst om Greenw.
14 4° v. om Stockh.
Ned.Luleå
Gammelstad
Björkön
Mulön
Hertsön
Lule fjärden
Kallaxfjärd
Sandön
Lappberget
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR
Yttre Skärgården
Skalan 1: 250000
Kilom.
STOCKHOLMS OMGIVNINGAR
Mälaren
Skalan 1: 250000
ÅKERS SKLG
VÄRMDÖ SKLG
SKLG
SOTHOLMS HÄRAD
FÄRENTUNA HÄRAD
SVARTLÖSA HD
SELEBO HÄRAD
ÖKNEBO HD
HÄRAD
NORRA LJUSTERÖN
S. LJUSTERÖN
Gälnan
Ingmarsön
Svartsön
ST. MÖJA
Trälhavet
Grinda fjärd
Sandö fj.
Kanholms fjärden
Gräskärs fjärd
RUNMARÖ
Sandhamn
INGARÖ LANDET
Nämdö fjärden
NÄMDÖN
Bullerö
ÖSTERSKÄR
ÅKERSBODA
VAXHOLM
SALTSJÖBADEN
DALARÖ
Sandhamn
MUNSÖN
ADELSÖN
Södra Björkfjärden
Prästfjärden
SÖDERTÄLJE
MARIEFRED
GRIPSHOLM
Ekerö
Vällinge
Salem
Tumba
Stängsholm
Rönö
Ögö
Mörtklubb
Huvudskär
Gräsö
Kalken
Jungfruskär
Ljusterö
Vindö
Kolsnäs
Djurö
Ålsö
Gustavsberg
Brännskär
Stöflen
Boskapsö

STOCKHOLM
NORRMALM, ÖSTERMALM
KUNGSHOLMEN
Meter
Spårvägslinjer
Ångbåtslinjer
Eugenia hemmet
Nybygget
Norrtulls stn
Tomteboda stn
Statens järnvägars kontorsbyggnad
Karlberg
Karlberg stn
Karlbergs sjön
Svea planen
Vanadislunden
Observ. lunden
Observatoriet
Vasa parken
Sabbatsbergs sjukhus
Tegnér lunden
Kronoberget
Humlegården
Kungl. Biblioteket
Johannes kyrka
Gustav Vasa kyrka
Östra station
Tekn. Högskolan
Statens provningsanst.
Hovjägarebost.
Allm. Barnbördshuset
Östermalms Idrottsplats
Stadion
Ridhus
Sofiahemmet
Lifgardet till häst kasern
Svea Artill. kasern
Ladugårdsgärdet
Värtahamnen
Värtan stn
Eriksberg
Gustav Adolfs kyrka
Nobelparken
Djurgårdsbrunnsviken
Skansen
Biologiska museet
Nordiska museet
Galérvarvet
BLASIIHOLMEN
SKEPPSHOLMEN
National Museum
Berzeli park
Nybroviken
Strandvägen
Klara sjö
Klara kyrka
Central station
Norra Bantorget
Norra station
Strömsborg
Kungsholmen
Kungsholms torg
Norr Mälarstrand
Rålambshof
Rålambs torget
Drottningholmsvägen
S:t Görans sjukhus
Stockholms sjukhem
Svea Ingen. kårs kasern
Serafimer lasarettet
Karol. institutet
Riksdagshuset
Kungl. Slottet
Gustav III:s staty
Arsenalsgatan
Gust. Adolfs torg
Kungsträdgården
Östermalms torg
Hedvig Eleonora
Sveavägen
Birger Jarls gatan
Karlavägen
Valhallavägen
Narvavägen
Linnégatan
Storgatan
Kommendörsgatan
Humlegårdsgatan
Odengatan
Tegnérgatan
Kungsgatan
Hamngatan
Regeringsgatan
Drottninggatan
Vasagatan
Klarabergsgatan
Fleminggatan
Hantverkargatan
Scheelegatan
Parkgatan
Kungsholmsgatan
Alströmergatan
Sankt Eriksgatan
Karlbergsvägen
Torsgatan
Upplandsgatan
Rörstrand
Atlas
Sturegatan
Strandvägen
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

STOCKHOLM
STADEN o SÖDERMALM
Skalan 1 : 15,000
100 50 0 100 200 300 400
Meter
M Ä L A R E N
LÅNGHOLMEN
Reimers holme
Rålambshof
Smedsudden
RIDDARHOLMEN
SKEPPSHOLMEN
KASTELLHOLMEN
BECKHOLMEN
DJURGÅRDSSTADEN
Skansen
S A L T S J Ö N
HAMMARBYSJÖN
Å R S T A V I K E N
Årsta holmar
Tanto lunden
Årsta lunden
Eriksdals lunden
Stadens trädgård
Danvikslunden
Skinnarviks parken
Liljeholmen
Söder Mälarstrand
Norr Mälarstrand
Stadsgården
Hammarby strand
Årsta strand
Staden:
1. Riddarhuset
2. Gamla Rådhuset
3. Finska kyrkan
4. Öfverståth.emb:s kansli
5. Gamla Polishuset
6. Kungl. Kansliet
7. Stockh:s st:s Brandförs. kont.
8. Försäkrings akt:b. Skandia
9. Skandinav. Kredit akt:b.
10 Börsen
11. Kungl. Telegrafverket
12. Tullhuset
13. Kungl. Telegrafstyrelsen
Riddarholmen:
14. Auktionsverket
15. Generalstaben
16. Statskontoret, Svea Hovrätt, Kammarkoll.
17. Riksarkivet
18 Riksgäldskontoret
19. Kammarrätten, Marinförvaltningen
20 Gamla Riksdagshuset
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

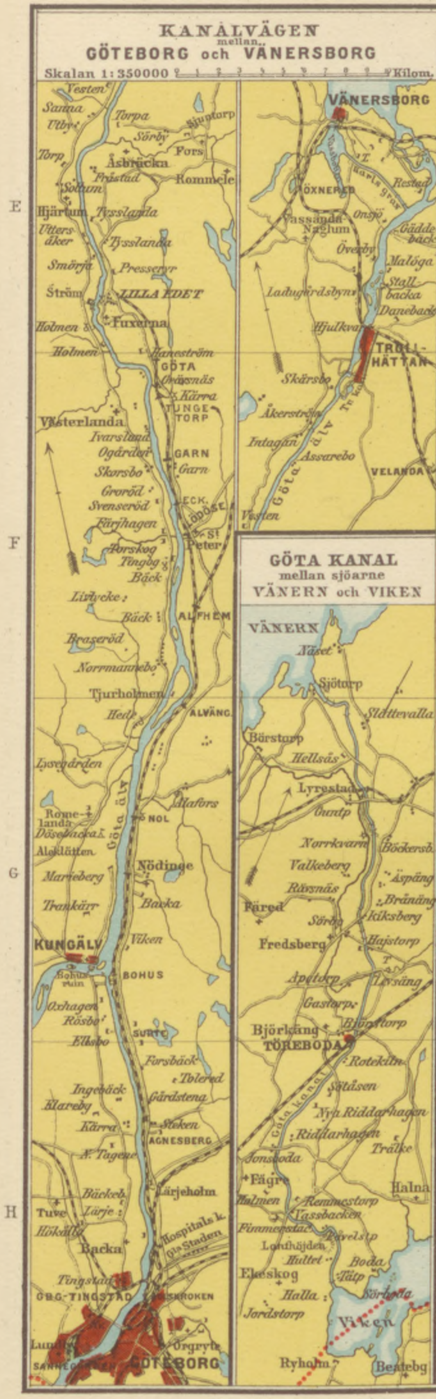

Gen. Stab. Lit. Anst. Sthlm.

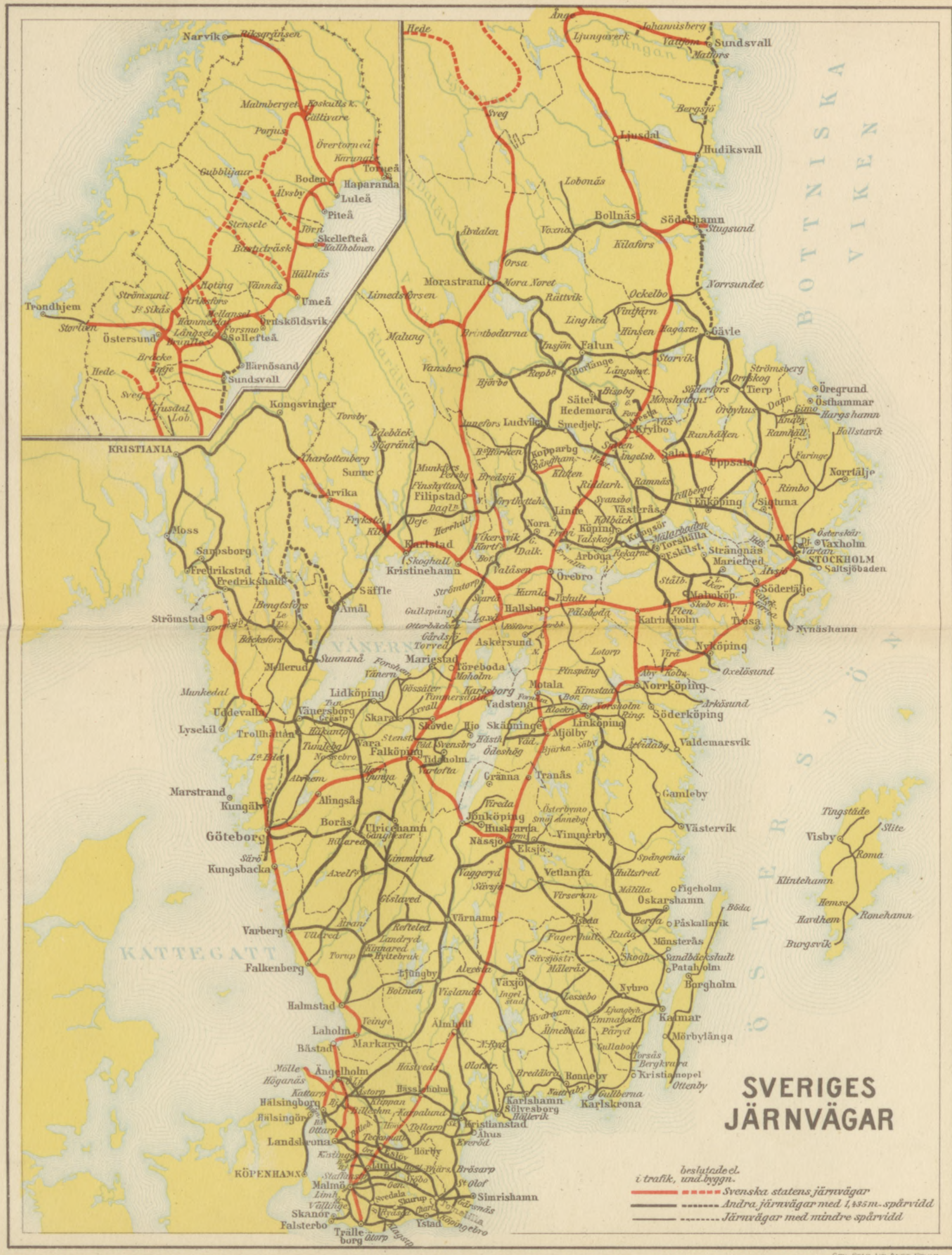

NORRKÖPING
Skalan 1 : 15,000
0 100 200 300 400 500 Meter
1. St Olai kyrka
2. Hedvigs d:o
3. Matteus d:o
4. Immanuels d:o
5. Hörsal
6. Synagogan
7. Rådhuset
8. Stadshuset
9 Telegraf o Telefonstation
10. Tullhuset
11. Post o Riksbank
12. Skandinaviska kred. akt. b.
12a Östergötlands ensk. bank
13. Norrköps Ensk. bank o Sparb.
14. Folkbanken
15. Elementarskolan
16. Tekniska skolan
17. Folkskolor, 17a. Flickskolor
18. J. Lennings vävskola
19. Teater
20. Stora Hotellet
21 Hotel Standard
22. Hotel Göta 22 b. Gästg. gården
23. Stadsbibliot. o Museum
24. Frimurarelogen
25. Arbetareföreningens hus
26. Nya Sjukhuset
27. John och Mathilda Lennings sjukhus
27a Epidem. sjukhuset
28. Tingshus
29. Straff fängelse f. kvinnor
30. Elektricitetsverk
31. Litografiska Akt. B.
32. Nya Varmbadhuset
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

UPPSALA
Skalan 1:15,000
1. Domkyrkan
2. Trefaldighetskyrkan
2a Mikaelskapellet
2b. Kyrkosal
3. Universitetet
4. Rådhuset o Mälarebanken
5. Gustavianum
6. Skytteanum
7. Anatomicum
8. Patologicum
9. Upplands banken
9a Riksbankens avd. k.
10. Folkskolelärare sem.
11. Högre lärov. f. flickor
11a. Samskolan
11b. Facksk. f. huslig ekon.
12. Folkskolor
13. Ärkebiskopsgården
14. Gottlandsnationshus
15. Gästrike-Hälsinge "
16. Göteborgs "
17. Kalmar "
18. Norrlands nationshus
19. Smålands "
20. Stockholms "
21. Södermanlds-Närkes "
22. Upplands "
23. Västgöta "
24. Västmanlands-Dala "
25. Värmlands "
26. Östgöta "
27. Stadshotellet
28. Hotel St Erik
29. Hotel Svea 29a IIIe Gillet
30. Hotel Hörnan
31. Teatern
32. Flustret 32a Gymnastikh.
33. Rullan 33a Centralbad
34. Slottskällan
35. Fyrishall
GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

HÄLSINGBORG
Skalan 1 : 15000
Meter
1 Teater
2 Elektr. verk
3 Tornérhj. barnasyl
4 Folkbad
5 Varmbadhus
6 Vällhvs sparbank
7 Hbgs landsf. „
8 Sv. Handelsb.
9 Sydsv. Kred. A.-B.
10 Nord. Handelsb.
10a. Skand. Kredit-AB.
11 Hot. Öresund
12 „ d'Munthe
13 „ Garni
14 „ d'Angleterre
15 „ Continental
16 Apotek
SUNDET
Hamn
Öresunds parken
Slotts hagen
Nya begravnings platsen
Idrotts platsen
Krookska plantern
Centralst.
Torg
Vattenreservoar
Folkskola
Fyr

KANALVÄGEN mellan GÖTEBORG och VÄNERSBORG
Skalan 1 : 350000
Kilom.
VÄNERSBORG
TROLLHÄTTAN
LILLA EDET
KUNGÄLV
GÖTEBORG
GÖTA KANAL mellan sjöarne VÄNERN och VIKEN
VÄNERN
TÖREBODA
Viken

TROLLHÄTTAN
Meter
NOSSEBROBANANS STATION
Järnvägshotell
JÄRNVÄGS-STATION
GÖTA ÄLV
Strömsvik
Kallbadhus
Folkskola
Post o. telegraf
Sjukhus
Varmbadhus
Kanaldirekt. byggnad
Gullön
Kyrka
Strömsberg
STRÖMS-LUND
Posthontor
Missions-kapell
Epidemi-sjukhus
Mekaniska verkstad
Åkersjö
Åkerbergs slussen
1. Bredablick
2. Gullö klint
3. Vattenkiosk
4. Kung Oskarsbro
5. Kungsgrottan
6. Jättegryta
7. Suckarnas bro

GEN. STAB. LIT. ANST. STHLM.

Pris 7 kr. 60 öre